

מדריך לקריאת נביאים וכתובים

זישא אברהם (אבי) קדיש

דפי הדרכה להקל על הקריאה הישירה והרצופה בספרי נ"ך,
לטובת הבקאות בכ"ד ספרי מקרא.
מדובר על "קריאה יומית" אישית,
ומומלצת קריאה בנחת ובנעימה ע"פ טעמי המקרא.
בנוסף: אלטרנטיבה לחלוקת הפרקים בספרי נ"ך.

תוכן החוברת:

מדרש

מבוא

כיצד להשתמש בדפים

חודש 1: יהושע ושופטים (2 עמודים)

חודש 2: שמואל

חודש 3: מלכים

חודש 4: ישעיהו

חודש 5: ירמיהו (עמוד א | עמוד ב)

חודש 6: יחזקאל

חודש 7: תרי-עשר (עמוד א | עמוד ב)

חודש 8: איוב

חודש 9: משלי וקהלת

חודש 10: מגילות (חוץ מקהלת) ודניאל

חודשים 11-12: דברי הימים (עמוד א | עמוד ב) ועזרא-נחמיה

לוח לקריאת ספר תהלים (בששה חודשים)

לוח לקריאת ספר תהלים (לשנה מעוברת)

מדריך לקריאת חמש מגילות בציבור

מקורות והערות

חלק אנגלי (בקובץ נפרד)

וכי מה היו הפסקות משמשות?

ליתן רווח למשה להתבונן
בין פרשה לפרשה
ובין עניין לעניין.

והרי דברים קל-וחומר:
ומה אם אדם שהוא שומע מפי הקב"ה,
ומדבר ברוח-הקדש,
צריך להתבונן בין פרשה לפרשה
ובין ענין לענין,
על אחת כמה וכמה
הדיוט שהוא שומע מן הדיוט.

(על הפרשיות הפתוחות והסתומות, מתוך הפתיחה לספרא ב"דבורא דנדבה")

מדריך לקריאת נביאים וכתובים

מבוא

וכי מה היו הפסקות משמשות?

ליתן רווח למשה להתבונן
בין פרשה לפרשה
ובין עניין לעניין.

והרי דברים קל וחומר:
ומה אם אדם שהוא שומע מפי הקב"ה,
ומדבר ברוח הקדש,
צריך להתבונן בין פרשה לפרשה
ובין ענין לענין,
על אחת כמה וכמה
הדיוט שהוא שומע מן הדיוט.

(על הפרשיות הפתוחות והסתומות; מתוך הפתיחה לספרא ב"דבורא דנדבה")

א. בעיה יסודית בקריאת התנ"ך

כאשר ניגשים לקריאה בתנ"ך קיימת בעיה לא קטנה: לדעת **היכן** לעצור ולהתבונן במה שקראנו. במשך שנים רבות, נרתעתי מקריאה רצופה בתנ"ך פשוט משום שלא ידעתי היכן להתחיל לקרוא והיכן לעצור. ולא רק בספרים חדשים, אלא בעיה זו אף הקשתה עלי את החזרה על הספרים אותם למדתי בעיון בעבר. ישנם פירושים רבים, והם נגישים ביותר, אולם הם סייעו אך במעט בהחלטה מה כדאי לקרוא בפרק זמן נתון. למעשה, הנגישות של פירושים כה רבים אף מגדילה את הבעיה, משום שהיא גורמת לכך שלימוד ראשוני, אף של קטע קצר, נראה כמשימה גדולה מאוד.

הקיצוניות השניה – קרי: לקחת תנ"ך שלם ללא מפרשים ולקרוא – אף היא הטילה עלי אימה. הבעיה העיקרית לא היתה לשון המקרא, משום שזכיתי ללמוד אותה וכן משום שקל להסתכל בפירוש או בתרגום כאשר נתקלים בבעיה. אלא, הבעיה היתה הרבה יותר פשוטה: ראשית, לא ידעתי **מה** אני עומד לקרוא וגם לא ידעתי **איך** פרשה זו משתלבת במבנה הכללי של הספר בו אני קורא. שנית, לא ידעתי **כמה** לקרוא. כלומר: בנקודת המוצא לא ידעתי מהו **אורכו** של סיפור מסויים או נבואה מסויימת, וכן לא ידעתי **היכן** הוא מסתיים. לא ידעתי אם כדאי לקרוא אותו במלואו, בקריאה רצופה אחת, או אם כדאי לחלק אותו, ולהמשיך למחרת. אם אכן יש לחלק את הפרשה, לא ידעתי היכן המקום המתאים לעצור, זאת אומרת המקום שבו ניתן להפסיק בלי לקטוע בצורה קשה את זרימת הטקסט.

מדוע לא לקרוא "פרק יומי"? למעשה, כבר קיימות תוכניות לקריאת ספרי נ"ך על בסיס הרעיון הפשוט של קריאת פרק או שני פרקים ליום¹. מדוע תוכניות אלה לא הועילו לי?

¹ התוכנית הנפוצה ביותר לקריאה של שני פרקים בנ"ך ליום מתפרסמת מזה שנים רבות, הן בלוח דיגים ומנהגים של היכל שלמה, והן בלוח דומה המופץ על ידי הרבנות הצבאית.

חלוקת הפרקים בתנ"ך היא בעייתית, לא רק בגלל שמקורה אינה בקודש, אלא בעיקר משום שהחלוקה אינה נאמנת לטקסט, והיא קוטעת אותו בנקודות בלתי מתאימות. בנוסף לכך, על פי חלוקה זו אין הפרקים שווים באורכם, לפעמים מתוך סיבות טקסטואליות לגיטימיות, אך לעיתים קרובות אין שום הצדקה להבדלים הגדולים באורכם של הפרקים. הגרוע מכל הוא, כי אין מספרי הפרקים מספקים מידע כלשהו על תוכנו של הכתוב. מתוך העובדה שחלוקת הפרקים היא הרבה פעמים גרועה, ייתכן מאד ש"פרק ב" כלל אינו מייצג פרשה עצמאית! ואף כאשר אנו בני מזל, ו"פרק ב" אכן מייצג יחידה עצמאית, הכותרת המספרית אינה רומזת לתוכן הכתובים, ואף אינה מלמדת על הקשר שלו ל"פרק א" לפניו ו"לפרק ג" אחריו, וכמובן שאינה מסבירה את מקומו של פרק זה בתוך ההקשר הכולל של הספר.

נקודה זו היא חשובה במיוחד, משום שידיעה מוקדמת על הקשרו של הפרק המקראי ועל תוכנו – תורמת רבות להבנת הנקרא. אפילו כותרות קצרות של מילה או שתיים יסייעו רבות לעניין זה.

ב. פתרון מעשי

התחלתי לפתח חלוקה חדשה של ספרי נביאים וכתובים כדי שאוכל ללמוד ספרים חדשים ולחזור על הספרים המוכרים לי. שני עקרונות החלוקה היו: (א) **החלוקה העניינית** תהיה נאמנה לחלוקתם הטבעית של הספרים; (ב) **החלוקה הכמותית** תהיה מעשית עבור יחידות לקריאה יומית.

ניסיתי מספר אפשרויות לארגן את ספרי הנ"ך בתוך תוכנית קריאה כוללת. לבסוף, קבעתי את התוכנית ההגיונית ביותר עבורי למערכת גמישה של לימוד וחזרה מתמשכים.

לאחר מכן עבדתי על חלוקתו של כל ספר לקטעים קצרים יותר ואף לתת-קטעים. בעקבות זאת התחלתי ליצור דפים בודדים (בדרך כלל עמוד אחד עבור כל ספר) כדי להדריך את עצמי בקריאה ובחזרה. אני מקוה שאף אחרים יפיקו תועלת מן הדפים האלה.

ג. מערכת גמישה

המערכת אותה פיתחתי מסתמכת על הרעיון שכל חודש הוא עצמאי, כלומר: בכל חודש ניתן ללמוד כל ספר חדש שרוצים, או לחזור על כל ספר שרוצים. כל ראש חודש הוא התחלה חדשה, ולכן מה שנלמד הוא גמיש מאוד: אפשר לקרוא את כל ספרי נביאים וכתובים בתוך שנה, או לחזור על נביאים ראשונים ארבע פעמים, או לחזור על נביאים אחרונים שלוש פעמים. כמו כן ניתן לבחור בראש החודש כל ספר שרוצים, בלי להתחייב לשום סדר קבוע במשך השנה. ניתן להתמקד בספר אחד שמעניין במיוחד, ולחזור עליו מספר פעמים, חודש אחרי חודש, עד ששולטים בו היטב.

הרעיון העיקרי הוא: יש לבחור את הספר שבו רוצים ללמוד לפני ראש חודש. לאחר מכן יש להדפיס את דף ההדרכה, לקפל אותו לחצאים (או לרבעים) ולהחזיק אותו בתוך התנ"ך להדרכה תוך כדי ההתקדמות בקריאה ולימוד במשך החודש.

ד. נ"ך בשתיים עשרה חטיבות (חטיבה אחת לחודש)

כל ספרי הנביאים והכתובים ביחד – מחולקים לשנים-עשר חטיבות (חטיבה אחת לחודש). בכל חודש, החטיבה מוקדשת לספר אחד באורך ממוצע (לספרים קצרים: שניים או יותר לחודש), כדלהלן²:

- חודש 1: יהושע ושופטים (2 דפים)
- חודש 2: שמואל
- חודש 3: מלכים
- חודש 4: ישעיהו
- חודש 5: ירמיהו (2 דפים)
- חודש 6: יחזקאל
- חודש 7: תרי עשר (2 דפים)
- חודש 8: איוב
- חודש 9: משלי וקהלת
- חודש 10: מגילות (מלבד קהלת) ודניאל
- חודשים 11-12: דברי הימים ועזרא-נחמיה (3 דפים)

ה. ספר תהלים

קריאת ספר תהלים היא על פי לוח נפרד, שבו מחזור קריאה לששה חודשים. במשך ששה חודשים קוראים בכל יום **אך ורק** מזמור אחד באורך ממוצע. מזמורים ארוכים יותר מחולקים חלוקה פנימית. כמה מזמורים קצרים מאד מחוברים בזוגות.

על ידי התמקדות במזמור אחד בלבד כל יום (בניגוד למנהג הרווח של קריאת הרבה מזמורים ברצף), ישנו סיכוי רב יותר כי האדם יקרא את המזמור ברגש ובכוונת הלב, ומתוך הבנה. בנוסף לכך, חזרה על כל ספר תהלים פעמיים בשנה, תוך כדי דגש על משמעות והבנה, עשויה לשפר מאוד את הבנת הנקרא בלשון המקרא גם בשביל שאר ספרי התנ"ך.

ו. מטרתם של דפי ההדרכה

א. להראות את ראשי הפרקים של הספר, ויתירה מכך להוות מעין "תמונה טקסטואלית" של כל הספר. ב"תמונה" הזאת עשיתי כמיטב יכולתי "לצייר" את המבנה של כל ספר על פי רעיונות היסוד שבו, בהתאם לסימנים ארגוניים הקיימים בתוך הטקסט. בחלוקה חדשה זו של הספר אני מתעלם לחלוטין מן החלוקה לפרקים (חלוקה זו נשארת ככלי עזר טכני בלבד בסוגריים). במקום זה אני מסתמך רבות (אך לא בצורה נוקשה) על הפרשיות הפתוחות וסתומות.³ **סופו של כמעט כל יחידה בחלוקת הספרים הוא גם סופה של פרשה פתוחה או סתומה.**

בכל מקום שאפשר, נסיתי לכתוב כותרות אשר מסייעות לקורא לראות מיד כיצד הקטע אותו הוא עתיד לקרוא מתאים למבנה הכללי של הספר. כל התכונות הנ"ל מוצגות תוך כדי

²לשיקולים הטכניים שהביאו אותי לארגון את הספרים בצורה הזאת, ראה "מקורות והערות" (לקראת הסוף).

³בספרים מסויימים (מגילות רות וקהלת, סוף ספר יחזקאל, וחלק גדול מספר משלי) חלוקת הפרשיות נעדרת כמעט לחלוטין, חוץ ממקומות בודדים. באותם מקומות נסיתי להסתמך על הפרשיות המעטות שקיימות, וסימנתי אותן כך: {פ} או {ס}. כמו כן, סימנתי אותן במקומות שחלוקת הטקסט לא ברורה, ושם לא נתתי כותרות ליחידות הקריאה, כגון במגילת שיר השירים, ובנבואות הנחמה בסוף ישעיהו. במקומות אלה, סופה של כל יחידת קריאה הוא גם סוף פרשה. במקומות מסויימים יש הבדלים בין כתבי היד והדפוסים השונים של התנ"ך לגבי מיקומם של הפרשיות הפתוחות והסתומות. בדרך כלל סמכתי על חלוקת הפרשיות שקיים (או שהיה קיים) בכתר ארם צובה. במקומות מסויימים, כאשר יש פרשה בכתב יד אחר (בעיקר כתב יד לניגרד) שאינו בכתר, והסמכתי עליו, סימנתי אותו כך: {פ?} או {ס?}.

שימוש סלקטיבי ודקדקני בכלי פורמט (פונטים, מרווחים, ניקוד וכו') כדי שמבט קצר על דף אחד – ייתן תמונה ברורה על מתכונתו של כל הספר המדובר.

ב. לחלק את הספר ליחידות קריאה יומיות. עד כמה שאפשר, יש להקפיד כי יחידת הקריאה לכל יום (1) תהיה בעלת אורך סביר; וגם (2) תתחיל ותסתיים בנקודות מתאימות, אבל **לא** במקום בו ישנה הפרעה קשה לזרימה של הטקסט.

ברור כי לא ניתן להשיג את שתי המטרות האלה במלואן בעת ובעונה אחת. עשיתי כמיטב יכולתי להגיע לאיזון ביניהם, ואני מקווה שהקוראים יוכלו להציע לי הצעות ספציפיות למקומות בהם ניתן לשפר את חלוקת הטקסט (וכן את הכותרות).

ז. כמה זמן יש להקדיש לכך, ולמי כדאי לנסות זאת?

באופן כללי, שיטה זו של קריאה וחזרה דורשת קריאה של ארבעים עד חמישים פסוקים ביום, עבור רוב ספרי נ"ך. לפעמים (מסיבות שלא ניתן למנוע הקשורות לחלוקת הטקסט) נחוץ היה לחלק את הטקסט לקטעים קצרים יותר או ארוכים יותר מארבעים עד חמישים פסוקים. אך ניסיתי לדאוג לכך ש"סטיית התקן" תהיה נמוכה ככל האפשר.

כשאני לומד בעצמי, גיליתי כי הטוב ביותר הוא לשבת ולקרוא את היחידה היומית בנחת ובנעימה על פי מנגינת טעמי המקרא. קריאה בטעמים מסייעת לי לקלוט את החומר טוב יותר מקריאה "יבשה" (ללא טעמים). אני מקדיש לכך כעשרים דקות ליום. אנשים בעלי סגנונות למידה אחרות, או אנשים שלא למדו לקרוא בטעמים, יעדיפו קריאה "יבשה", שהיא מהירה אף יותר.⁴ ברור כי גם קריאה שקטה, או לימוד בעזרת מפרשים – גם הם אופציות מעולות.

הקריאה הראשונית בספרים שלשונם קשה במיוחד (כגון איוב, משלי, ישעיהו) אורכת, לעיתים קרובות, יותר מעשרים דקות. אך קריאות חוזרות לוקחות פחות זמן. אם תופסים לימוד זה כפרויקט למידה ארוך-טווח של חזרה מתמדת, ההערכה של לימוד האורך כעשרים דקות ליום, היא די סבירה, אף עבור ספרי שירה וחכמה.

כמו כן ראוי לציין כי ניתן לחצות את כמות הלימוד: אפשר פשוט לחלק כל יחידה יומית לשניים.⁵ התוצאה תהיה שהכמות שיש לקרוא בכל יום תהיה קטנה למדי, אך עדיין קוראים ספר שלם כל חודשיים (או חוזרים על ספר כל חודשיים). אופציה זו חשובה במיוחד לקריאה ראשונית בספרים הקשים ביותר.

יש לזכור כי הדרך הכי טובה לרכוש את לשון המקרא היא פשוט לקרוא הרבה תנ"ך! לכן, שיטה זו תעבוד בצורה הטובה ביותר עבור אנשים שכבר קראו "שניים מקרא ואחד תרגום" במשך שנים רבות (עדיף "שניים מקרא" בטעמים). למעשה, אני מציע לאותם אנשים שבעבר **לא** קראו "שניים מקרא" בתורה – להתחיל לעשות זאת במשך לפחות שנתיים, **ולא** לנסות לקרוא את שאר ספרי הנביאים והכתובים בהתחלה. זה קודם כל בגלל ש"שניים מקרא" – מצוה היא, אבל גם מבחינה פדגוגית הסדר הזה הוא הנכון. כדאי להתחיל קודם כל בתורה ("שניים מקרא"), אולי להוסיף אחר כך מספר מחזורים של ספר תהלים (בששה חודשים), ורק לאחר מכן לעבור לשאר ספרי נ"ך.

⁴לשמוע קריאה "יבשה" ללא טעמים מפניו של קריין מקצועי ומרגש, אפשר לרכוש את קריאתו של שלמה ברטונוב, שקרא מקרא במשך שנים רבות ב"קול ישראל". ראה: <http://www.solomonstreasurechest.com/HebrewBible.html> (3MP).

⁵הדרך הפשוטה ביותר לעשות זאת היא לקחת את דף ההדרכה ולציין "א-ב" בתחילת השורה של הלימוד המיועד ליום הראשון. בשורה של היום השני יש לציין "ג-ד", וכו'. בשורה המסומנת "טו" – כבר תגיע עד כ"ט-ל. השורה המסומנת "טז" תהיה ההתחלה של החודש השני, ויש לכתוב לידה שוב פעם "א-ב", וכן הלאה.

ייתכן כי אף אנשים שכבר קראו "שניים מקרא ואחד תרגום" במשך הרבה שנים בכל זאת ירצו לאמץ את שיטת קריאת הנ"ך בצורה האיטית. אולי יעדיפו בהתחלה לחזור על הספרים הנקראים מספר פעמים, במקום לנסות לקרוא את כל ספרי הנ"ך כבר בשנה הראשונה.

ח. מנגינות

אם אדם רוצה לקרוא נביאים וכתובים בטעמים, באלו מנגינות ניתן להשתמש? אולי הדרך הטבעית ביותר היא לקרוא את הנביאים במנגינת הטעמים של ההפטורות, ואת הכתובים בנעימת הטעמים של המגילות⁶. כך אני עושה, ודרך זו מתאימה למסורת וותיקה לייחד מנגינה אחת לטעמי תורה, מנגינה אחרת לנביאים, ומנגינה שלישית לכתובים⁷. היום קיימים מספר הקלטות לתורה, הפטורות, וחמש מגילות⁸.

אך ספרי אמ"ת – איוב, משלי, תהלים – עדיין העמידו אותי בפני בעיה אמיתית. בשלושת הספרים האלה קיימת מערכת שונה של טעמים – **טעמי אמ"ת** – אשר לא נמצאת בשאר כ"א ספרי מקרא. אין מסורת אשכנזית לקריאה מוזיקלית של טעמים אלה⁹.

אולם, ישנן מסורות מוזיקליות מזרחיות רבות לקריאתם של טעמי אמ"ת. ולספר תהלים יש גם הקלטות רבות על פי הטעמים, וחלקן מדהימות ביופן¹⁰. כמו כן, קיימת הקלטה טובה מאוד של ספר משלי¹¹. לצערי הרב לא מצאתי אף הקלטה של ספר איוב¹².

⁶נעימת הטעמים של המגילות" פירושו: טעמי שלושת המגילות הנקראות בציבור בשלושת הרגלים במסורת אשכנז (שיר השירים בפסח, רות בשבועות, קהלת בסוכות). סיכור להחשיב את נעימתן של שלוש מגילות אלה כמנגינה ה"כללית" של הכתובים, בניגוד למנגינות המיוחדות של אסתר (שמחה) ואיכה (צער). ההצעה היא לקרוא את הספרים בסוף הכתובים (דניאל, עזרא-נחמיה, דברי הימים) באותה מנגינה. אבל כמובן אין שום חובה לעשות כך.

⁷ראה ספר חסידים סימן ש"ב. גישה זו משתקפת במסורת קריאת הטעמים האשכנזית. אף על פי כן, צריך לציין שאין חובה הלכתית להשתמש בשלוש במנגינות שונות. והשווה גם דברי הרשב"י בספר מגן אבות (החלק הפילוסופי ח"ג דף נה ע"ב) וז"ל: "הטעמים, והם מיני הלחנים. והנה נשאר(?) לנו במיני הלחנים שלושה, והראשון הובדל לקריאת התורה, והשני לקריאת הנביאים – וזה יש בו שני מינים קרובים זה לזה, כי קריאת ההפטרות אינה כקריאת שאר הנביאים – והשלישי קריאת שלושת הספרים תלים ומשלי, איוב". מדבריו נראה שהיו בספרד בזמנו שלושה נעימות עיקריות לטעמי המקרא: תורה, נביאים, וספרי אמ"ת (אין התייחסות לשאר ספרי כתובים). מכאן נראה ומופת שהיתה קיימת בספרד מסורת מוזיקלית חיה לקריאת טעמי אמ"ת, מסורת שהביאה חכמי ספרד – כמו הרשב"י בכבודו ובעצמו – לצפון אפריקה לאחר מכן (עוד על טעמי אמ"ת – ראה בהערות 7-10). וגם היתה אצלם הבחנה קלה ("קרובים זה לזה") בין "הפטרות" לבין קריאה בנביאים לשם לימוד.

⁸לקריאה יפה ומדויקת להפליא במנגינה האשכנזית הנפוצה, אני מאד ממליץ על CD-Rom ב-MP3 שהופק על ידי הרב ירמיהו וידר, כיום אחד מראשי הישיבה בשיבת ר' יצחק אלחנן (קריאה יפה ומדויקת להפליא בחברה אשכנזית, לפרטים ולשמיעה חנים ראה: www.shiur.net). למנגינה האשכנזית במבטא ישראלי מפיו של חזן מקצועי, ראה <http://bible.ort.org> (אין מגילות). לקריאות בנוסח ספרדי-ירושלמי, מרוקאי, ותימני, ראה www.kolkore.com (אין מגילות). לצערי לא מצאתי שום הקלטות למנגינת הטעמים האשכנזית של מרכז ועבר אירופה (השונה מהמנגינה האשכנזית הנפוצה, אשר מקורה במזרח אירופה). מסורת מוזיקלית זאת הולכת ומשתכחת מאז חורבן האכזרית של קהילות ישראל באירופה הי"ד, וחבל על דאבדון ולא משתכחין. והלואי שגם מסורת זו תשמר וגם תמסר לדורות הבאים. יש גם תוכנות מחשב מעניינות ש"קוראות" על פי הטעמים בקול מלאכותי: ראה את <http://www.kinnor.com/> וגם את <http://www.maxsynagogue.com/>. חציפות שלי מתוכנות כאלה היו נמוכות מאד, אבל התוצאות הפתיעו קצת לטובה, במיוחד בדוגמה להורדה חנים של הראשון. בכל זאת הקול המלאכותי תמיד מטאבד לחלוטין את היופי ואת הסגנון האישי המיוחד של בעל קורא מיומן, שרק בעזרתם הקריאה הופכת לבעלת משמעות.

⁹יש "נוסח" אשכנזי לאמירת תהלים, אך אין הוא בנוי על טעמי המקרא.

¹⁰חזנים רבים בעלי מגוון מסורות מזרחיות (תימנים, עירקים, סורים, מרוקאים, תוניסאים ועוד) הקליטו את ספר תהלים; הקלטות אלה פופולריות מאוד אצל בני עדות המזרח בארץ. בהקלטות ישנו מגוון של רמות לגבי האיקות המוזיקלית, בדיוק בהגייה, ובטאונות לטעמי המקרא. חמש הקלטות שמצאתי עד כה הן:

(א) תהלים מפיו של ר' ציון פלאח עם אינסטרומנטציה (תשנ"ו), 8 תקליטורים. החזן הוא תלמידו של הרב מאיר מאזוז, ראש ישיבת "כסא רחמים" בבני ברק, ולכן המסורת היא כנראה טוניסאית. קריאה זו מדהימה ביופיה, והמדויקת ביותר ע"פ הטעמים מכל הקריאות של ספר תהלים שמצאתי עד כה. החזן ממש מחיה את מלות המזמורים. ניתן לשמוע דוגמאות מקריאות זו באתר www.tehillim.net.

(ב) תהלים מפיו של החזן ר' עזרא מצרי עם אינסטרומנטציה (תשנ"ד), 6 קלטות. מסורת בבלי, יפה ומדויקת. טל להזמנות: 03-5702403.

(ג) "תהלים על CD-ROM" (חברת TES); ראה <http://www.jewishsoftware.com/products/333/asp/>. קריאה יפה מאד שמדגישה יפה את טעמי המקרא, מפיו של החזן הרב שמעון אלון.

(ד) (ניתן לשמוע דוגמאות לקריאת מספר מזמורים באינטרנט: <http://torahitgo.com/tehillim.asp>).

(ה) כמו כן יש הקלטות של ספר תהלים כולו במנגינת "קבלת שבת" בנוסח ספרדי-ירושלמי. אך לא נשמע לי שמנגינה זו מותאמת לטעמי המקרא.

(ו) יש גם קריאה נעימה לאוזן מפיו של החזן המרוקאי הרב חיים לוק, אך קריאה זו קצת מהירה, ולא מדגישה את הטעמים; 4 תקליטורים מאת "אחים אזולאי", רזיאל 29, יפו, 036832370.

ט. בתי ספר

מחזוריים של לימוד-יומי (כמו: דף יומי, משנה יומית, הלכה יומית, רמב"ם יומי, וכו') מכוונים בעיקרן לציבור של אנשים בעלי מוטיבציה-עצמית, המחוייבים לקביעת עתים לתורה, והמייחסים גם חשיבות רבה לחזרה על לימודם: "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים, לשונה פרקו מאה ואחד" (חגיגה ט ע"ב). עקרון זה בוודאי נכון במקרא, אשר יש לחזור עליו בקביעות מגיל צעיר מאוד: "בן חמש למקרא" (אבות ה, כא).

מחזורי לימוד כאלה לפעמים מתאימים ללימוד קבוצתי (דוגמת שיעור בדף היומי). למרות ש"מדריך" זה מיועד בעיקרו ללימוד עצמי, ניתן לפעמים להתאים אותו גם לבית הספר, ואף לכיתה הפורמלית. אני הצעתי אותה לתלמידי כטכניקה לחזרה, לקראת מבחן הבגרות בבקאות בנביאים ראשונים (בכתה י). אני סבור כי שיטה זו, אם ילווה במערכת שאלות בנויה היטב על כל אחת מן היחידות היומיות, תוכל להועיל רבות ללימוד התנ"ך בתוך כיתה ומחוצה לה.

י. חמישה חומשי תורה

מנהג כל ישראל לקרוא את פרשת השבוע – הוא כלי חינוכי עצום, במיוחד אם מוסיפים עליו את מצוות "שניים מקרא ואחד תרגום". לכן אין שום צורך בכלל לבנות "מחזור קריאה" חדש עבור חמישה חומשי תורה (לעומת ספרי נביאים וכתובים).

בכל זאת, ישנו צורך מסויים להציג את המבנה הכללי של כל אחד מחמשת החומשים בצורה ברורה, וכן להציג ראשי פרקים מפורט לתוכנה של כל פרשה. דפים כאלה נמצאים בהכנה כעת.

יא. תודות

אני מודה לרב ד"ר שלום ברגר על אשר הכניס את [הגירסה המקורית של "מדריך" לאתר של LookJed](#), וכן לגב' חנה הוניג גרמן על הסבלנות הרבה שלה במשימה הלא-פשוטה של סידור דפי הנ"ך, התאמתם, והעלתם בצורה נכונה לאתר. גירסה שנייה ומתוקנת של המדריך [הועלתה לאתר הניווט בתנ"ך](#) על ידי אראל סגל, ויישר כוח גדול על עזרתו הנדיבה ועל רצונו הרב לעזור.

[הגירסה הנוכחית הועלתה על ידי לאתר שלי](#), כדי לאפשר תיקונים ועדכונים שוטפים.

יב. משוב

¹¹ קיים אלבום ב-4 קלטות הנקרא אמ"ת קנה מפיו של הרב מאיר מאוזו, ראש ישיבת "כסא רחמים" בבני ברק, על פי המסורת הטוניסאית (בהוצאת "מכון לב מצליח", תשנ"ו). ספר משלי נקרא פסוק פסוק ע"י הרב מאוזו ותלמידיו. בפתח האלבום הקדמתו של הרב מאוזו לטעמי אמ"ת, והקריאה משולבת בדברי תורה על הספר (גם ענייני מוסר וגם ענייני דקדוק וטעמים). האלבום מסתיים בהדגמות לנעימת הטעמים בספרי תהלים ואיוב. כדאי מאוד. ישיבת כסא רחמים, רח' הרב עזריאל 26, בני ברק. טל. 03 6767163/4.

¹² הרב יוסף אלנקוה מסר לי באדיבותו כי ספר איוב נקרא במסורת שלו (מרוקאית) בתשעה באב בשלוש מנגינות שונות: מנגינה אחת לפתיחה בטעמי כ"א הספרים, מנגינה שנייה ל"מענות" בטעמי אמ"ת, ומנגינה שלישית לטעמים הרגילים שבסוף הספר.

אשמח מאד להשיב על התייחסות כללית למדריך הזה, וכן להצעות טכניים לשיפורים בכותרות, בחלוקת הטקסט, או בעימוד הדפים. במידה ותעשה בעצמך שינויים במדריך – אודה מאד אם תכתוב אלי, כדי שאוכל ללמוד מהתיקונים בעצמי. נא לזכור כי כרגע דפי ההדרכה הם רק בגדר טיוטות לא מושלמות, ובהם נקודות רבות שיש לתקן.¹³

יג. אישי

לאשתי **שושנה**: כל מה שהצלחתי לעשות בשנים שאנו בארץ (כולל פרויקט קטן זה) הוא רק בזכות אהבתך, סבלנותך ועידודך. עבודה זו כמו אחרות נעשית בזכותך והיא מוקדשת לבנינו (ועוד אקדיש לך אישית עבודה גדולה מזו בעזר"ה בקרוב).

פרויקט תנ"ך זה נעשה לרוב בשנים שבהן שני בנינו נולדו והיו ילדים קטנים. סיומו של הגרסה הראשונה (ניסן תשס"ד) סימנה את שנתו הרביעית של **דוד צבי** (שהיה לבן חמש בקיץ בכ' תמוז), ואת היותו של **עזרא שמואל** לבן שנתיים (בחזה"מ פסח, וביום אזכרתו של הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל רבם של רבותי). אנחנו מודים לה' על כך.

פרויקט זה מוקדש לבנינו. יזכה אותנו הקב"ה להדריך אותם במקרא, במשנה ובתלמוד – ומשם לחופה ולמעשים טובים! – מתוך בריאות, פרנסה ושלוש. יהי רצון שיהיו לבני תורה ולבעלי מידות טובות, וימצאו חן בעיני אלהים ואדם.

אבי קדיש
ניסן תשס"ו

כתובת לתגובות והערות: רחוב מגידו 5/10, כרמיאל 21950, ישראל.
דוא"ל: skadish@012.net.il.

תרגמה את המבוא מאנגלית: חנה לוי: eitan585@mscc.huji.ac.il.

כל הזכויות למדריך לקריאת נביאים וכתובים שמורות לאבי קדיש, תשס"ו.

מותר להעתיק ולהפיץ את התוכן של המדריך, ואף לעדכן אותו ולשנות אותו באופן חופשי, בהתאם לרשיון ה-GFDL ו/או לרשיון [Creative Commons ייחוס-שיתוף זהה 2.5](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

הסבר לזכויות יוצרים: מותר לכל אחד להשתמש ב"מדריך" זה כראות עיניו, ואף לפתח ולעדכן אותו ולשנותו, בתנאי שיאפשר לאחרים לעשות אותו דבר גם בעבודתו. אם ה"מדריך" ישולב בתוך עבודה גדולה יותר (כגון תנ"ך או פירוש), אז הגבלה זו כוללת רק את מה שמבוסס על ראשי הפרקים הנמצאים כאן, ולא את העבודה הגדולה. כל גרסה מתוקנת (אף בתוך עבודה גדולה יותר) חייבת לכלול את ההערה הקצרה הנ"ל עם הקישורים.

בשם הרשמי של המדריך מותר להשתמש אך ורק לגרסאות שראו אור על ידי. כותרות אלו כוללות:

- "מדריך לקריאת נביאים וכתובים"
- "A Guide to Reading Nevi'im and Ketuvim"

¹³ ייתכן כי יש צורך לתקן דברים רבים. אך שימו לב כי קיים חסרון אחד רציני: כל דף מותאם רק לחודש עברי חסר (כלומר: חודש של 29 יום). הרצוי ביותר הוא שתהיה אפשרות לחלק כל ספר גם ל-30 יחידות עבור חודש עברי מלא, או שיהיו קיימים שתי גרסאות עבור כל דף. בינתיים, ניתן לחלק את אחת היחידות הארוכות יותר ליומיים, או להשתמש ביום הנוסף לחזרה, או להשלים בו יום שהוחסר.

“Guide Sheets for Reading Nevi'im and Ketuvim: A System for Study and Review” •

כיצד להשתמש בדפי ההדרכה

המדריך לקריאת נביאים וכתובים משמש שתי מטרות:

א. לתת תמונה כללית, מעין צילום טקסטואלי, של הספר אותו קוראים. הספר מחולק לחלקיו העיקריים, תת-חלקים, וחלקים קטנים יותר, ולכל חלק כותרת. כך, במבט אחד, ניתן תמיד לראות כיצד החלק הקטן אותו עומדים לקרוא מתאים לסביבתו הקרובה, וכן כיצד הקטע קשור להקשר הכללי של הספר. בנוסף לכך, הכותרת רומזת לתוכן הקטע, כבר לפני שקוראים אותו.

ב. לחלק את הספר לקטעים בעלי אורך סביר ללימוד יומי.

על מנת להתחיל בתוכנית, יש להדפיס את דף ההדרכה עבור הספר הנלמד, לקפל אותו לחצי (או לרבע), ולהחזיק אותו בתוך הספר שיהיה נגיש בעת הקריאה והלימוד במשך החודש.

יחידה יומית טיפוסית נראית כך (הדוגמה מתוך ספר מלכים):

(51) ג. שרים ונציבים (ד/ב-ה/א) עשיר וחכם (ה/ב-ד); עסקי מלכים ומיסים (ה/טו-לב)

המספר בסוגריים בתחילת השורה – (51) – מציין את מספר הפסוקים שיש לקרוא באותו יום.

האות בתחילת השורה – ג. – מציין את התאריך בחודש העברי.

הסבר: הקריאה עבור יום ג' לחודש כוללת, במקרה זה, 51 פסוקים בשלוש יחידות קצרות: "שרים ונציבים", "עשיר וחכם", "עסקי מלכים ומסים". האותיות בכתב קטן בתוך הסוגריים הם הפרק והפסוקים עבור כל אחת מן היחידות הקצרות. לאחר מספר הפרק מופיע לוכסן, ואחר כך הפסוקים. (יש לשים לב כי מבנה הדף עבור הספרים יהושע ושופטים הוא קצת שונה, אך עוד יותר פשוט להבנה).

לעיתים מופיע קטע ארוך מאד, ולכן נוצר מבנה כזה:

(110/2) ד-ה. בנין בית ה' ובית המלך (ו-ז); מאוהל אל בית (ח/א-יא); ברכה (ח/יב-כא)
קריאה ליום ד' לחודש עד "ולאולם הבית" (ז/יב)

בדוגמה זו מספר מלכים, מפעלי הבניה של המלך שלמה הם יחידה אחת ארוכה מאוד, אבל מלוכדת. יש לחלק יחידה זו לקריאה של יומיים (ד-ה לחודש) בצורה מלאכותית. ההמלצה הכתובה בכתב קטן מאד היא שיש לחלק את הקריאה ליומיים ולעצור במקום שצוין (ז/יב). המספר בסוגריים – (110/2) – מציין כי מדובר ביחידה ארוכה של 110 פסוקים, שיש לחלקה ליומיים.

מצד שני, לפעמים ישנן דוגמאות כלקמן (הדוגמה הבאה מספר שמואל):

(26/48) כז1. מרד חדש (כא-כב); עוזרי המלך (כ/כג-כו)

חלק חמישי. שאר דברי דוד (שמ"ב פרקים כא-כד)

(22/48) כז2. נקמה מול חסד (כא/א-ד); מעשי גבורה (כא/טו-כב)

פירושו של דבר שהקריאה עבור יום כז' לחודש מכילה שני חלקים: היא כוללת את סופו של החלק הרביעי של ספר שמואל, וגם את תחילתו של החלק החמישי. המספרים בסוגריים בראשית כל שורה מסבירים כי סך כל הפסוקים ליום זה הוא 48 – 26 פסוקים מסוף החלק הראשון, ו-22 פסוקים מתחילת החלק השני. המספרים בסוגריים – (26/48) – פירושם: 26 מתוך 48, וכו'.

הרעיון הבסיסי הוא פשוט, ותתרגלו אליו עם הזמן. העבודה האמיתית היא לקרוא את הספרים ולחזור עליהם: "תלמיד חכם – צריך שיהא רגיל בעשרים וארבעה ספרים" (שה"ש רבה ד,יא). יהי רצון מלפניו שיתן חלקנו בתורתו.

מדריך לקריאת ספר יהושע (ימים א-טו לחודש)

כיבוש הארץ (פרקים א-יב)

- (656) **חלק ראשון. מערבות מואב לערבות יריחו** (פרק א עד ה/יב)
- (42) **א** "חזק ואמץ" ליהושע (א)
המרגלים ליריחו (ב)
- (53) **ב** "ביבשה עבר ישראל את הירדן הזה" (ג/א-ה/א)
*הקמת אבנים לזכרון (פעמיים!)
מילה ופסח בערבות יריחו (ה/ב-יב)
*השבתת המן
- חלק שני. כיבוש הארץ** (ה/יג עד פרק יב)
- (56) **ג** כיבוש יריחו (ה/יג-ו/כז)
*שר צבא ה' ויהושע
- (62) **ד** מעילה ועונשה: מלחמת העי הראשונה (ז)
עידוד ונצחון: מלחמת העי השנייה (ח/א-כט)
הברכה והקללה מספר תורת משה (ח/ל-לה)
הערמת גבעון (ט)
- (43) **ה** הצלת גבעון וכיבוש הדרום (י)
- (47) **ו** כיבוש הצפון וסיכום כל כיבושי יהושע (יא)
חתימה: מלכי הארץ אשר הכו משה ויהושע (יב)

חלוקת הארץ (פרקים יג-כד)

- חלק שלישי. נחלות שנים עשר השבטים שהנחילו משה ויהושע** (פרקים יג-יט)
- (38) **ז** הארץ הנשארת וציווי החלוקה (יג/א-יד)
- בערבות מואב** - נחלות שהנחיל משה בעבר הירדן: שנים וחצי שבטים (יג/טו-יד/ה)
- (101/3) **ח-י** **בגלגל** - נחלות שהנחיל יהושע לבני יהודה ובני יוסף: שנים וחצי שבטים (יד/ו-יז/יח)
- (29) **ח** נחלת כלב בחרון (יד/ו-טו)
- גבול בני יהודה, עם נחלות כלב בן יפנה ועתניאל בן קנז בתוכם (טו/א-יט)
- (44) **ט** ערי יהודה (טו/כ-סג)
- (28) **י** גבול בני יוסף: אפרים (טז); בני מנשה ובנותיו: גבולות (יז/א-יג)
- הבטחת הרחבה לבני יוסף (יז/יד-יח)
- (79/2) **יא-יב** **בשילה** - נחלות שהנחיל יהושע לשבעת השבטים שנותרו (יח-יט)
*המשכן בשילה
- (37) **יא** הגורל (יח/א-י); בנימין (יח/יא-כח); שמעון (יט/א-ט)
- (42) **יב** *שבט בנימין מפריד בין "בני יהודה" לבין "בני יוסף"
זבולון (יט/י-טז); יששכר (יט/יז-כג); אשר (יט/כד-לא); נפתלי (יט/לב-לט)
דן (יט/מ-מח); נחלת יהושע וחתימה (יט/מט-נא)

- חלק רביעי. קיום שאר דברי משה בערבות מואב** (פרקים כ-כב)
- (49) **יג** ערי מקלט (כ) [ראה סוף ספר במדבר (לה/ט-לד)]
- ערי הלויים (כא/א-מ) [ראה סוף ספר במדבר (לה/א-ח)]
- (37) **יד** שבטי עבר הירדן (כא/מא-כב/לד) [ראה סוף ספר במדבר (לב)]
*מעשה המזבח בגלילות הירדן

- חלק חמישי. דברי יהושע האחרונים** (פרקים כג-כד)
- (49) **טו** "ויקרא יהושע לכל ישראל": אספה ראשונה (כג)
"ויכרות יהושע ברית לעם... בשכם": אספה שנייה (כד/א-כח)
כבוד אחרון (כד/כט-לג)

מדריך לקריאת ספר שופטים (ימים טז-כט לחודש)

"וְהָיָה לְאֹהֲרֵינוּ" (פרק א עד ב/ה)

- (618) **טז** (41) מבוא : התרשלותם של רוב השבטים להוריש את הארץ הנשוארת (א/א-ב/ה)
*השוואת הפרטים לספר יהושע

"וַיָּקָם ה' שְׁפָטִים וַיּוֹשִׁיעוּם" (ב/ו עד פרק טז)

- (24) **יז** הקדמה לשופטים : מעגל החטא והעונש וההצלה (ב/ו-ג/ו)
*הקטע הזה מהווה המשך ישיר לסוף ספר יהושע
- (26) **יח** עתניאל, אהוד, ושמגר (ג/ה-לא)
(55) **יט** דבורה וברק (ד-ה) { "ותשר דבורה..." (ה) בצורת שיר {
(100/2) **כ-כא** תקופת גדעון (ו-ח)
[חלוקה : ביום כ' לחודש עד "מתחת בעמק" (ז/ח), וביום כ"א לחודש מ"ויהי בלילה ההוא..."]
- (130/3) **כב-כד** אבימלך והשופטים שבאו אחריו (ט/א-י/ה)
יפתח והשופטים שבאו אחריו (י/ו-יב/טו)
(41) **כב** מ"וילך אבימלך..." (ט/א) עד "משבת בשכם" (ט/מא).
(45) **כג** מ"ויהי ממחרת..." (ט/מב) עד "לפני ה' במצפה" (יא/יא).
(44) **כד** מ"וישלח יפתח מלאכים..." (יא/יב) עד "בהר העמלקי" (יב/טו).
(96/2) **כה-כו** שמשון (יג-טז)
[חלוקה : ביום כ"ה לחודש עד "...אשר רעה לו" (יד/כ), וביום כ"ו לחודש מ"ויהי מימים..."]

"אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה" (פרקים יז-כא)

- (44) **כז** פסל מיכה ונחלת בני דן (יז-יח)
(103/2) **כח-כט** פילגש בגבעה (יט-כא)
[חלוקה : ביום כ"ח לחודש עד "...ולא יחטיא" (כ/טז), וביום כ"ט לחודש מ"ואיש ישראל..."]

מבנה שירת דבורה (פרק ה)

- מבוא** (פסוקים א-ב) פתיחה (א)
קיצור רעיונות השיר (ב)
"**בפר'ע פרעות בישראל... ברכו ה'!**" (ג-ח)
+ קריאה למלכים נוכרים לשמוע את השיר לה' (ג)
+ הזכרת מעשי ה' הגדולים ביציאת מצרים (ד-ה)
- סבל ישראל קודם למלחמת דבורה (ו-ח)
"**המתנדבים בעם... ברכו ה'!**" (ט-כג)
(1) הקרב
+ שבח למנהיגים וזימון לשבח את ה' (ט-י)
+ התלהבות על גבורת המתנדבים שניצחו (יא-יב)
+ השבטים הלוחמים (יג-טו)
- השבטים שלא לחמו (טו-יז)
+ שבחי זבולון ונפתלי (יח)
+ מפולת האויב (יט-כב)
- גינוי מרזח (כג)
(2) + "תברך מנשים יעל אשת חבר הקיני" (כד-כז)
(3) - אים סיסרא (כח-ל)
סיום : "כן יאבדו כל אויביך ה', ואהביו כצאת השמש בגבורתו" (לא-א-ב)
חתימה : "ותשקט הארץ ארבעים שנה" (לאג)

מדריך לקריאת ספר שמואל

(1506)

חלק ראשון. חיי שמואל (שמ"א פרקים א-ז)

- (49) א. נדר וקיומו (א/א-ב/כא)
 (58) ב. נבואת פורענות (ב/כב-לו); התגלות (ג/א-כא); יום פקודה (ד/א-כב)
 (50) ג. יד ה' (ה/א-יב); החזרה (ו/א-ז/א); סיכום: שופט ומנהיג (ז/ב-יז)

חלק שני. מלכות שאול (שמ"א פרקים ח-יד)

- כינון מלוכה
 (65) ד. בקשת מלך (ח/א-כב); משיחת מלך (ט/א-י/טז)
 (51) ה. בחירת מלך (י/יז-כז); תשועת מלך (יא); מנביא למלך (יב)
 תשועת מלוכה
 (68) ו. מלך ובנו לוחמים (יג/א-יד/מה)
 (7/65) ז. סיכום: מלחמות המלך ובני המלך (יד/מו-נב)

חלק שלישי. עליית דוד וירידת שאול (שמ"א פרק טו עד שמ"ב פרק ח)

- עליית דוד וקנאת שאול
 (58/65) ז. הדחה (טו/א-לה); משיחה חדשה (טז/א-יג); גגן המלך (טז/יד-כג)
 (63) ח. גבורת הרועה (יז/א-יח/ה)
 (49) ט. קנאה (יח/ו-ל); הימלטות (יט/א-כד)
 (42) י. ידידות (כ/א-מב)
 נדודי דוד בגלותו עד מות שאול
 (39) יא. סיוע קדוש (כא/א-י); תחבולה (כא/יא-טז); עדולם (כב/א-ה); טבח (כב/ו-כג)
 (51) יב. קעילה (כג/א-יג); חיזוק ידיים (כג/יד-יח); בעור שיניו (כג/יט-כט); אצילות נפש במערה (כד)
 (44) יג. אביגיל אשת חיל (כה)
 (62) יד. עצילות נפש במחנה (כו); הערכה (כז/א-כח/ב); נבואת מוות (כח/ג-כה)
 (42) טו. פתרון גואל (כט/א-יא); מתבוסה לניצחון (ל/א-לא)
 (40) טז. סוף הדרך (שמ"א לא); בשורת מוות (שמ"ב א/א-טז); קינה (שמ"ב א/יז-כז)
 דוד המלך
 (37) יז. מלך יהודה בחברון (ב/א-יא); מלחמת אחים (ב/יב-ג/א); ריבוי בנים בחברון (ג/ב-ה)
 (46) יח. סופו של איש חזק (ג/ו-לט); סופו של איש חלש (ד/א-יב)
 (48) יט. מלך ישראל בירושלים (ה/א-טז); ניצחון סופי (ה/יז-כה); אל עיר הקודש (ו/א-כג)
 (47) כ. בית כנגד בית (ז/א-כט); התפשטות (ח/א-יד); סיכום: מלך ועוזריו (ח/טו-יח)

חלק רביעי. נפילת דוד משיא כוחו (שמ"ב פרקים ט-כ)

- חטא ועונשו
 (59) כא. חסד (ט/א-יג); מחסד למלחמה (יא/א-יט); חטא (יא/א-כז)
 (53) כב. חרטה (יב/א-כה); כיבוש (יב/כו-לא); אונס (יג/א-כב)
 (50) כג. נקם (יג/כג-לז); פיוס (יג/לח-יד/לג)
 עונשו של חטא: מרד
 (51) כד. הכנות (טו/א-יב); בריחה (טו/יג-טז/יד)
 (56) כה. מלחמת יועצים (טז/טו-יז/יד); אל עבר הירדן (יז/טו-כט); סופו של מורד (יח/א-יח)
 (56) כו. מניצחון לאבל (יח/יט-יט/ט); שיבה (יט/י-מד)
 (26/48) כז. מרד חדש (כ/א-כב); סיכום: עוזרי המלך (כ/כג-כו)

חלק חמישי. שאר דברי דוד (שמ"ב פרקים כא-כד)

- (22/48) כז. נקמה מול חסד (כא/א-יד); מעשי גבורה (כא/טו-כב)
 (51) כח. שירת דוד (כב)
 (64) כט. דברי דוד האחרונים (כג/א-ז); הגבורים אשר לדוד (כג/ח-לט); המפקד ועונשו (כד)

מדריך לקריאת ספר מלכים

(1534)

חלק ראשון. מלכות שלמה: עלייתה, תפארתה, ושקיעתה (מל"א פרקים א-יא)

- (65) א. המלכת **שְׁלֹמֹה** על פני יריביו (א); צוואת **דָּוִד** וקבורתו (ב/א-יב)
 (63) ב. קץ ליריבים (ב/יג-כז); קיום צוואה (ב/כח-מו); שאלת חלום (ג/א-טו); משפט (ג/טז-ד/א)
 (51) ג. שרים ונציבים (ד/ב-ה/א); עשיר וחכם (ה/ב-יד); עסקי מלכים ומיסים (ה/טו-לב)
 (110/2) ד. ה. בנן בית ה' ובית המלך (ו-ז); מאוהל אל בית (ח/א-יא); ברכה (ח/יב-כא)
 [קריאה ליום ד לחודש עד "...ולאֵלֶם הבית" (ז/יב)]
 (54) ו. תפילת שלמה (ח/כב-נג); ברכה וחג (ח/נד-סו); אזוהרה (ט/א-ט)
 (61) ז. עסקי מלכים ומיסים לבנייה (ט/י-כח); ביקור (י/א-יג); עושר וחכמה מביאים כבוד (י/א-כט)
 (43) ח. חטא וגזר דין (יא/א-יג); שטנים מבחוץ (יא/יד-כה); שטן מבפנים וחתימה ל-**שְׁלֹמֹה** (יא/כו-מג)

חלק שני. מרד והתפלגות: מלכי ישראל הראשונים (מל"א פרק יב עד טז/כט)

- (43) ט. קרע: **אֶחָזְבָּעַם** ו-**אֶיִרְבָּעַם** (יב/א-כד); חטאי **יִרְבָּעַם** (יב/כה-לג); דברי איש א-להים (יג/א-י)
 (55) י. הנביא ואיש הא-להים (יג/א-לד); מחלה ובשורת מות (יד/א-כ); דברי **חִיְבָעַם** (יד/כא-לא)
 (56) יא. **אֶבְיָט** (טו/א-ח); **אֶסָא** (טו/ט-כד); **אֶנְדָב** והירצחו (טו/כה-לב); **אֶבְעָשָׁא** ונבואת מות על ביתו (טו/לג-טז/ז); **אֶלְהָה** והירצחו (טז/ח-יד); מות **אֶזְמָרִי** והמלכת עמרי (טז/טו-כב)

חלק שלישי. מלכי בית עמרי ונביאיהם (מל"א טז/כג עד מל"ב פרק יב) [תקופת שלום בין ישראל ליהודה.]

- מעשי אליהו ומלכי דורו: אחאב ואחזיהו בנו
 (103/2) יב. יג. המלכים הראשונים בשומרון: מעשי **אֶעְמָרִי** (טז/כג-כח) וחטאי **אֶאֱחָזָב** (טז/כט-לד); שלושה נסים בשנות רעב (יז); ה' הוא הא-להים (יח/א-מה); בריחה ונבואה (יח/מו-יט/א)
 [קריאה ליום יב לחודש עד "...כי היום אראה אליו" (יח/טו)]
 (43) יד. שני נצחונות בארם (כ/א-לד); תוכחת נביא (כ/לה-מג)
 (101/2) טו. טז. כרם נבות (כא/א-כב/א); "מלכים ונביאים": תבוסה (כב/ב-מ); **אֶיהוֹשָׁפָט** (כב/מא-נא); **אֶאֱחָזְיָהוּ** ומותו כדבר הנביא (מל"א כב/נב עד מל"ב א/יח)
 [קריאה ליום טו לחודש עד "...שמעו עמים כלם" (כב/כח)]
 מעשי אלישע ומלכי דורו
 (55) יז. פרידת הרב מתלמידו (ב/א-יח); חסד וקללה (ביט-כח); **אֶיהוֹרָם** (ג/א-ג); "מלכים ונביאים": ישועה (ג/ד-כז)
 (44) יח. חסד לענייה (ד/א-ז); גמול טוב לעשירה (ד/ח-לז); מות בסיר (ד/לח-מא); אכול והותר (ד/מב-מד)
 (50) יט. צרעת נעמן (ה); ריבוי תלמידים (ו/א-ז); גדודי ארם (ו/ח-כג)
 (54) כ. ממצור לרווחה (ו/כד-ז/כ); שדה האשה (ח/א-ו); מלך חדש בארם (ח/ז-טו); **אֶיהוֹרָם** (ח/טז-כה)
 נקמת ה' כדבר אליהו
 (59) כא. **אֶאֱחָזְיָהוּ** והירצחו עם **אֶיהוֹרָם** (ח/כה-ט/לז); רצח שאר צאצאי אחאב (י/א-יז)
 (51) כב. השמדת הבעל (י/יח-כט); **אֶיהוָא** (י/ל-לו); חידוש הברית ביהודה (יא); **אֶיהוָאש** (יב)

חלק רביעי. היחלשות וחורבן: מלכי ישראל האחרונים (מל"ב פרקים יג-יז)

- "בני רב־עִים" (1-4) ליהוא על כסא ישראל, ואחר־כך תקופת אי־יציבות עד חורבן שומרון. מלחמה בין ישראל ליהודה.
 (54) כג. **אֶיהוָאחָז** (יג/א-ט); **אֶיהוָאש** (יג/י-יג); אלישע: נבואה אחרונה (יג/יד-כא); נצחון (יג/כב-כה); **אֶמְצִיָהוּ**: נסיונו להתפייס עם **אֶיהוָאש** והירצחו (יד/א-כב); **אֶיִרְבָּעַם** (יד/כג-כט)
 (58) כד. **אֶעֱזְרִיָהוּ** וצרעתו (טו/א-ז); **אֶזְבְּרִיָהוּ** (טו/ח-יב); **אֶשָׁלֹם** והירצחו בידי **אֶמְנָחֶם** (טו/יג-כב); **אֶפְקָחִיָהוּ** והירצחו (טו/כג-כו); **אֶפְקָח** והירצחו (טו/כז-לא); **אֶיוֹתָם** (טו/לב-לח); **אֶחָז** והכנעתו לאשור (טו/41) כה. **אֶהוֹשָׁע** וחורבן שומרון (יז/א-ו); על מה חרבה הארץ? (יז/ז-כג); גירי אריות (יז/כד-מא)

חלק תמישי. מלכי יהודה האחרונים (מל"ב פרקים יח-כה)

- מלך צדיק ונביאו
 (57) כו. **אֶחָזְקִיָהוּ** (יח/א-ח); חורבן וכניעה (יח/ט-טז); איום והקלה (יח/יז-יט/יד); תפילה (יט/טו-יט)
 (39/65) כז. ישועה (יט/כ-לז); תפילה ואות (כ/א-יא); גאווה ומכירה (כ/יב-כא)
 מאפילה לאורה
 (26/65) כז. אפילה: **אֶמְנָשָׁה** וחטאיו (כא/א-יח); **אֶמְנוֹן** והירצחו (כא/יט-כו)
 (50) כח. אורה: **אֶיָאשָׁהוּ** (כב/א-כג/ל)
 בני יאשיהו וחורבן יהודה
 (57) כט. **אֶיהוָאחָז** והדחתו (כג/לא-לה); **אֶיהוֹנָדָם** ומרדו (כג/לו-כד/ז); **אֶיהוֹנָדָם** וגלותו (כד/ח-יז); **אֶצְדִּיקָהוּ** וגורלו (כד/יח-כה/ז); חורבן וגלות ורצח מנחם (כה/ח-כו); פתח תקוה (כה/כז-ל)

מדריך לקריאת ספר ישעיהו

(1291)

חלק ראשון. נבואות על יהודה וישראל (פרקים א-יב)

"חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלים, בימי צִיָּהוּ יותם אחז יחזקיהו מלכי יהודה" (א/א).

(31) א. אב טיפוס לתוכחה (א)

"הדבר אשר חזה ישעיהו בן אמוץ על יהודה וירושלים" (ב/א).

(54) ב. ונשגב ה' לבדו (ב); גמולם וגמולן (ג/א-ד/א); הנשאר בציון (ד/ב-ו)

(30/43) ג. כרם ה' (ה/א-ז); הוי! (ה/ח-כג); אויב עצום (ה/כד-ל)

"בשנת מות המלך צִיָּהוּ..." (א/ו).

(13/43) ג. 2. שליחות קדושה (פרק ו)

מפלתם של אויבי יהודה: אפרים, ארם ואשור

"יהי בימי אחז בן יותם בן צִיָּהוּ מלך יהודה..." (ז/א).

(35) ד. אל תירא (ז/א-ט); אות "עמנואל" (ז/י-כה); אות סכנה אבל "עמנו אל" (ח/א-י)

(37) ה. מַלְאֲכַת בְּדֶרֶכְךָ (ח/א-טו); חושך ואור (ח/טז-טו); לא שב אפו מאפרים (ט/ז-יד)

(52) ו. אשור שבט אפי (י/ה-יט); הנה א-ל ישועתי (י/כ-יב/ו)

חלק שני. משאות לעמים (פרקים יג-כג)

(49) ז. משא בבל אשר חזה ישעיהו בן אמוץ (יג/א-יד/כג); שבועה על אשור (יד/כד-כו)

"בשנת מות המלך אחז היה המשא הזה" (יד/כח).

(49) ח. משא על פלשת (יד/כח-לב); משא מואב (טו-טז); משא דמשק (יז); עם רחוק (יח)

(43) ט. משא מצרים (יט); עוזר ערום ויחף (כ); משא מדבר ים (כא/א-י); משא דומה (כא/יא-יב)

(48) י. משא בערב (כא/יג-יז); משא גיא חזיון (כב/א-יד); החלפת שבנא (כב/טו-כה); משא צור (כג)

חלק שלישי. נבואות על יהודה וישראל (פרקים כד-לה)

חורבן הארץ ותשועת ישראל

(69/2) יא-יב. פחד בעמים (כד); שיר ביהודה (כה/א-כו/יט); עד יעבור זעם (כו/כ-כז/יג) [חלוקה ליומיים (יא-יב): ביום יא עד "...כי ה' דבר" (כה/ח), וביום יב מ"ואמר ביום ההוא..." (כה/ט)].

תוכחות ונחמות בקריאות "הוי!"

(53) יג. הוי עטרת גאות (פרק כח); הוי אריאל אריאל (כט/א-יד); הוי המעמיקים מה' (כט/טו-כד)

(42) יד. נגד הבוטחים במצרים: הוי בנים סוררים (ל), הוי היורדים מצרים לעזרה (לא)

(44) טו. צדק ושלוש (לד); נשים שאננות (לב/ט-כ); הוי שודד (לג)

(27/47) טז. 1. נקמת ה' באדום (לד); גאולת ישראל (לה)

חלק רביעי. מלך צדיק ונביא (פרקים לו-לט; נמצא גם בספר מלכים [מל"ב יח/יג-כא/יט] בשינויים קלים)

"יהי בארבע עשרה שנה למלך חזקיהו..." (לו/א).

(22/47) טז. 2. איום (לו)

(37) יז. הקלה (לז/א-יד); תפילה וישועה (לז/טו-לח)

(30/41) יח. 1. תפילה ואות (לח/א-ח); מכתב הודאה (לח/ט-כב); גאווה ומכירה (פרק לט)

חלק חמישי. נחמות (פרקים מ-סו)

קשה מאד לחלק את נחמות ישעיהו לחלקים ברורים על פי תוכנו, ולכן לא נתנו כותרות ליחידות הקריאה. בחלוקה שלנו נסינו שלא לחלק את הקריאות באמצע עניין, ונעזרנו בכך בחלוקת הפרשיות (כל יחידת קריאה מסתיימת בסוף פרשה).

נחמה וגאולה: "דברו על לב ירושלים..."

(11/41) יח. 2. "נחמו נחמו עמי..." (מ/א-יא)

(40) יט. {ס} "מי מדד בְּשַׁעֲלוֹ מִים..." (מ/יב-מא/כ)

(47) כ. {פ} "קִרְבוּ רִיבְכֶם יֹאמֶר ה'..." (מא/כא-מג/יג)

(38) כא. {ס} "כִּי־אָמַר ה' גְּאֻלְכֶם, קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל..." (מג/יד-מד/כג)

(43) כב. {פ} "כִּי־אָמַר ה' גְּאֻלְךָ, וְיִצְרָךְ מִבֶּטֶן..." (מד/כד-מו/יג)

(50) כג. {ס} "רָדִי וְשָׁבִי עַל עִפְרָיִם..." (מו/א-מט/יג)

(47) כד. {ס} "וְתֹאמַר צִיּוֹן עֲזָבִנִי ה'..." (מט/יד-נא/כג)

(49) כה. {ס} "עוֹרֵי עוֹרִי, לְבָשִׁי עֹד צִיּוֹן..." (נב/א-נה/ה)

תשובה ורחמים: "וישב אל ה' וירחמהו..."

(55) כו. {ס} "דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמָּצְאוֹ..." (נה/ו-נח/יד)

(43) כז. {ס} "הֵן לֹא קִצְרָה יַד ה' מִהוֹשִׁיעַ..." (נט-ס)

(53) כח. {ס} "רוּחַ ה' אֶל־הֵימָּה עָלַי..." (סא-סד)

(49) כט. {ס} "נִדְרָשְׁתִּי לֹא־שָׁאֲלוּ, נִמְצָאתִי לֹא־בְקִשְׁנִי..." (סה-סו)

מדריך לקריאת ספר ירמיהו

**"רֵאָה הַפְּקֻדֹתֶיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל הַגּוֹיִם וְעַל הַמַּמְלָכוֹת,
לְנִתּוֹשׁ וְלִנְתוּץ וְלִהְיָאֲבִיד וְלִהְרוֹס, לְבָנוֹת וְלִנְטוֹעַ!"**

(1364)

חלק ראשון. נבואות תוכחה ופורענות (פרקים א-כה)

"לְנִתּוֹשׁ וְלִנְתוּץ וְלִהְיָאֲבִיד וְלִהְרוֹס"

הנבואה הראשונה (א): שליחות וזירוז. משלים: מקל שקד, סיר נפוח. אתך אני.
1. "דְּבַרְי יִרְמְיָהוּ בֶן חֶלְקִיָּהוּ, מִן הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּעֲנֻתוֹת בָּאֶרֶץ בְּנִימָן..." (א) (19/47)

הנבואה השנייה (ב/א-ג/ה): חסד נעורים וכפיית טובה. עבודה זרה ועונשה. אהבת זרים, זנות ועזות מצח.
2. "וַיְהִי דְבַר ה' אֵלַי לֵאמֹר: הֲלַךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנִי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר..." (ב/א-כח) (28/47)
ב. "לִמָּה תִרְיָבוּ אֵלַי, כָּלְכֶם פִּשְׁעֵתֶם בִּי נָאִם ה'..." (ב/כט-ג/ה) (14/42)

הנבואה השלישית (ג/ו-ו/ל): משובה ישראל ובוגדה יהודה. אם תשוב אלי תשוב. רעה מצפון.
2. "וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ הַמֶּלֶךְ: הֲרֵאִיתָ אֲשֶׁר עָשִׂתָה מְשֻׁבָּה יִשְׂרָאֵל..." (ג/ו-ד/ח) (28/42)
ג. "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא, נָאִם ה', יֹאבֵד לֵב הַמֶּלֶךְ וְלֵב הַשָּׂרִים..." (ד/ט-ה/יט) (42)
ד. "הַגִּידוּ זֹאת בְּבֵית יַעֲקֹב, וְחֲשַׁמְעוּהָ בִּיהוּדָה לֵאמֹר..." (ה/כ-ו/ל) (42)

הנבואה הרביעית (ז-י): בטחון שוא. אינני שומע תפילה ואינני מקבל עולה. אכזריות, אבל, מות. מאנו לשוב. אין חכמה.
חורבן ובכי. שחיתות. מקוננות. דעת ה'. ערלי לב. על האלילים. קינה ותפילה.
ה. "הַדְּבַר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת ה' לֵאמֹר: עֲמֹד בְּשַׁעַר בֵּית ה'..." (ז/א-ח/יז) (51)
ו. "מִבְּלִיגִיתִי עָלֶי יָגוֹן, עָלַי לִבִּי דָּנִי..." (ח/יח-ח/כה) (56)

הנבואה החמישית (יא-יג): לא שמעו בקולי, ולא אשמע אליהם. הזית. תלונה ותשובה. מדוע דרך רשעים צלחה? קינה ונחמה. משלים: אזור פשתים, נבל. למלך ולגבירה.
ז. "הַדְּבַר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת ה' לֵאמֹר: שָׁמְעוּ אֶת דְּבַר הַבְּרִית הַזֹּאת..." (יא/א-יג/יד) (54)
ח. {ס?} "שָׁמְעוּ וְהִאֲזִינוּ אֶל תַּגְּבֹהוּ כִּי ה' דִּבֶּר..." (יג/טו-כז) (13/56)

הנבואה הששית (יד-יז): בצורת. תפילה ודחייה. נביאי השקר. תפילה ודחייה. תלונה ועידוד. איסורים. הצדקת הדין ונחמה לעתיד. דיגים וציידים. אם תשוב. חטאת יהודה. פתגמי חכמה. תפילה. קדושת שבת.
ח. "אֲשֶׁר הָיָה דְבַר ה' אֶל יִרְמְיָהוּ, עַל דְּבַר הַבְּצֻרוֹת..." (יד/טו) (43/56)
ט. "וַיְהִי דְבַר ה' אֵלַי לֵאמֹר: לֹא תִקַּח לְךָ אִשָּׁה..." (יז/יז) (48)

הנבואה השביעית (יח-כ): משל: היוצר. שערורה. רודפים. משל: בקבוק. עינויים.
י. "הַדְּבַר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ, מֵאֵת ה' לֵאמֹר: קוּם וְנִרְדֵּת בֵּית הַיּוֹצֵר..." (יח-כ) (56)

הנבואה השמינית (כא-כד): תשובה לצדקיהו. תנאי להצלה. על שלום. על יהויקים. קינה. על יכניה. על הרועים. על הנביאים. משא ה'. משל: שני דודאי תאנים.
יא. "הַדְּבַר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת ה', בְּשִׁלַּח אֵלָיו הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ..." (כא/א-כג/ח) (52)
יב. "לְנִבְאִים: נִשְׁפָּר לִפְנֵי בִקְרָבִי, כְּחָפוּ כָּל עַצְמוֹתַי..." (כג/ט-כד/י) (42)

הנבואה התשיעית (כה): סיכום נבואות ירמיהו: "לא שמעתם". לכן תחרב הארץ, אבל גם הגוים ישתו את כוס החמה.
יג. "הַדְּבַר אֲשֶׁר הָיָה עַל יִרְמְיָהוּ, עַל כָּל עַם יְהוּדָה..." (כה) (38)

מדריך לקריאת ספר ירמיהו (המשך)

חלק שני. נבואות משולבות עם סיפורים מחיי הנביא (פרקים כו-מה)

"לָנְתוּשׁ וּלְנָתוּץ וּלְהָאָבִיד וּלְהָרוֹס"

הנבואה העשירית (כו-כט): התנקשות והצלה בחצר בית ה'. משל: מוסרות ומוטות. מוטות עץ וברזל. אגרת אל הגולה.
(46) יד. "בְּרֹאשֵׁית מַמְלָכוֹת יְהוּדִים בֶּן יֵאֱשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה מֵאֵת ה' לֵאמֹר, כֹּה אָמַר ה': עֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית ה', וְדַבַּרְתָּ עַל כָּל עַרְי יְהוּדָה..." (כו-כז)
(49) טו. "וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַהִיא, בְּרֹאשֵׁית מַמְלַכַת צִדְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה, בַּשָּׁנָה הַרְבַּעִית בַּחֲדָשׁ הַחֲמִישִׁי, אָמַר אֵלֵי חֲנַנְיָה בֶן עֲזוּרָה הַנְּבִיא..." (כח-כט)

"לִבְנוֹת וּלְנִטוּעַ"

הנבואה האחת עשרה (ל-לא): דברי נחמה לאפרים וליהודה.
(33) טז. "הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת ה' לֵאמֹר: כֹּה אָמַר ה'..." (ל/א-לא/ח)
(31) יז. "וַיִּשְׁמְעוּ דְבַר ה' גּוֹיִם, וַהֲגִידוּ בְּאֵיִם מִמֶּרְחֶק..." (לא/ט-לט)

הנבואה השתים עשרה (לב-לג): משל לחיזוק דברי הנחמה: קנין השדה. ועוד דברי נחמה בשעת חורבן.
(44) יח. "הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת ה', בַּשָּׁנָה הָעֲשָׂרִית לְצִדְקִיָּהוּ..." (לב)
(26/48) יט. "וַיְהִי דְבַר ה' אֶל יִרְמְיָהוּ שְׁנִית, וְהוּא עֹדֵנוּ עֹצֹר בַּחֲצַר הַמִּטְרָה..." (לג)

"לָנְתוּשׁ וּלְנָתוּץ וּלְהָאָבִיד וּלְהָרוֹס"

הנבואה השלש עשרה (לד): שתי נבואות על צדקיהו: גורלו; קריאת דרור.
(22/48) יט. "הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת ה', וַנְּבוֹכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וְכָל חֵילוֹ..." (לד)

הנבואה הארבע עשרה (לה): משל: בית הרכבים.
(19/62) כ. "הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת ה', בַּיָּמִי יְהוּדִים..." (לה)

הנבואה החמש עשרה (לו-לט): ספר ושריפתו. ירמיהו במצור: נבואות חורבן ועינויים. חורבן ירושלים וגורל הנביא.
(43/62) כ. "וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַרְבִּיעִית לַיהוּדִים בֶּן יֵאֱשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה..." (לו/א-לו/יא)
(56) כא. "וַיֵּצֵא יִרְמְיָהוּ מִירוּשָׁלַם לָלֶכֶת אֶרֶץ בְּנִימִן, לַחֲלֹק מִשָּׁם בְּתוֹךְ הָעָם..." (לו/יב-לט/יח)

הנבואה השש עשרה (מ-מה): קורות ירמיהו לאחר החורבן: שחרור; רצח גדליהו; "מצרים נבוא". ירמיהו במצרים: משל האבנים, תוכחות ובשורות רעות. נבואה על ברוך בן נריה.
(56) כב. "הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת ה', אַחֲרֵי שֶׁלַח אֹתוֹ נְבוּזַרְאֲדָן רֹב טַבָּחִים..." (מ-מב)
(48) כג. "וַיְהִי כְּכֹלֹת יִרְמְיָהוּ לְדַבֵּר אֶל כָּל הָעָם אֵת כָּל דְּבָרֵי ה' אֶל-לְהִיחֵם..." (מג-מה)
חלק זה של ספר ירמיה מסתיים בלשון אשר מצאנו גם בנבואות השליחות בתחילת הספר: "כֹּה אָמַר ה': הִנֵּה אֲשֶׁר בְּנִיתִי אֲנִי הֵרֵס, וְאֵת אֲשֶׁר נִטַּעְתִּי אֲנִי נִחַש..." (מה/ד).

חלק שלישי. "אשר היה דבר ה' אל ירמיהו הנביא על הגוים" (פרקים מו-נא)

"עַל הַגּוֹיִם וְעַל הַמַּמְלָכוֹת"

חלק אחרון זה של ספר ירמיה מוזכר בסיכום לחלק הראשון: "וַהֲבֵאתִי עַל הָאָרֶץ הַהִיא אֵת כָּל דְּבָרֵי אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עֲלֶיהָ, אֵת כָּל הַכְּתוּב בְּסֵפֶר הַזֶּה אֲשֶׁר נָבֵא יִרְמְיָהוּ עַל כָּל הַגּוֹיִם" (כה/יג).
(35) כד. "אֲשֶׁר הָיָה דְבַר ה' אֶל יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא עַל הַגּוֹיִם. לְמַצְרַיִם..." (מו); "אֶל פְּלִשְׁתִּים" (מו)
(47) כה. "לְמוֹאָב. כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: הוּא אֵל נָבוֹ כִּי שָׁדְדָה..." (מח)
(39) כו. "לְבִנְי עֲמוֹן" (מט/א-ז); "לְאֲדוֹם" (מט/ח-כב); "לְדַמְשֶׁק" (מט/כג-ז); "לְקַדְר וּלְמַמְלָכוֹת חֲצוֹר" (מט/כח-לג); "אֶל עֵיִלָם" (מט/לד-לט)

על בבל (נ-נא)

(46) כז. "הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּר ה' אֶל בָּבֶל אֶל אֶרֶץ פְּשָׁדִים, בֵּינִי יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא..." (נ)
(51) כח. "כֹּה אָמַר ה': הִנְנִי מַעִיר עַל בָּבֶל וְאֶל יֹשְׁבֵי לֵב קָמִי רוּחַ מְשַׁחִית..." (נא/א-נא)
(13/47) כט. "לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נָאִם ה', וּפִקְדָתִי עַל פְּסִילֶיהָ, וּבְכָל אֶרֶץ יֶאֱנֹק חָלָל..." (נא/נב-סד)

אחרית דבר: חורבן ופתח תקוה (פרק נב) [מקביל לסוף ספר מלכים (מל"ב כד/יח-כה/ל)]
(34/47) כט. "בֶּן עֲשָׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צִדְקִיָּהוּ בְּמַלְכוֹ, וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם..." (נב)

מדריך לקריאת ספר יחזקאל

(1273)

חלק ראשון. נבואות שקדמו לחורבן ירושלים (פרקים א-כד)

"ויהי בשלשים שנה ברביעי בחמשה לחודש, ואני בתוך הגולה על נהר כבר, נפתחו השמים ואראה מראות א-להים. בחמשה לחדש, היא השנה החמישית לגלות המלך יויכין" (א/א-ב).

מראות א-להים: שליחות (הוא ה"מראה אשר ראיתי על נהר כבר" [ראה מג/ג]).

(28) א. מראות א-להים: "מעשה המרכבה" (א)

(31/37) ב1. שליחות (ב/א-ה); חיזוק (ב/ג-ט); כבוד ה' וסיום המראה (ג/י-טו); צופה לבית ישראל (ג/טז-כא)

פורענות (ב"בקעה")

(6/37) ב2. הסתגרות (ג/כב-ז)

(48) ג. מצור (ד/א-ז); תגלחת (ה); אל הרי ישראל (ו)

(27/48) ד1. קץ לאדמת ישראל (ז)

מראות א-להים: תועבות ירושלים וחורבנה (הוא ה"מראה אשר ראיתי בבאי לשחת את העיר" [ראה מג/ג]).

(21/48) ד2. תועבות ירושלים (ח/א-ד); גזירה (ח/טו-טז/ג)

(55) ה. עונש (ט/א); מראה המענישים (י/א-יא/א); תושבים לעומת גולים והסתלקות כבוד ה' (יא/ב-כה)

פשע ותועבה, משפט וגזר דין

(44) ו. גלות (יב/א-טז); לחם ומים (יב/ז-כ); קרוב ולא רחוק (יב/כא-כח); לנביאים מלבם (יג/א-טז)

(38) ז. המתנבאות מלבהן (יג/ז-כג); עון הדורש ועון הנביא (יד/א-יא); הניצולים (יד/יב-כג); עץ הגפן (טו)

(87/2) ח-ט. תועבות ירושלים הבוגדת (טז); שני הנשרים (יז) [חלוקה: ביום ח לחודש עד "...ושקטתי ולא אכעס עוד" (טז/מב)]

(46) י. איש כדרכיו אשפוט (יח); קינה אל נשיאי ישראל (יט)

(56) יא. תועבות אבותם (כ); ביעור (כא/א-ה); חרב (כא/ו-י); אנחה (כא/יא-יב)

(56) יב. חרב מלך בבל (כא/יג-לז); משפט (כב/א-טז); סיגים (כב/ז-כג); ארץ לא מטוהרה (כב/כג-לא)

(76/2) יג-יד. ניאוף (כג); בתוך הסיר (כד/א-יד); אילם (כד/טו-כז). [ביום יג לחודש עד: "...שאי זמתך ואת תזונתך" (כז/לה)]

חלק שני. דבר ה' על העמים (פרקים כה-לב)

על העמים שהם כ"קוצים מכאיבים" מסביב לישראל

(38) טו. אל בני עמון (כה/א-ז); על מואב ושעיר (כה/ח-יד); על פלישתים (כה/טו-יז); על צור (כו)

(55) טז. קינה על צור (כו); לנגיד צור (כח/א-ו); קינה על מלך צור (כח/יא-יט)

(7/54) יז. על צידון (כח/כ-כד); וישבו בית ישראל לבטח (כח/כה-כו)

על מצרים

(47/54) יז2. על פרעה ועל מצרים (כט/א-טז); שכר מלך בבל (לז/א-כא); יום ה' (ל/א-יט); זרועות שבורות (ל/כ-כו)

(50) יח. כאשר כן מצרים (לא); קינה על פרעה (לב/א-טז); נהי על מצרים (לב/יז-לב)

חלק שלישי. נבואות לאחר חורבן ירושלים (פרקים לג-לט)

"ויהי בשתי עשרה שנה, בעשירי בחמשה לחודש, לגלותנו, בא אלי הפליט מירושלים, לאמר: הוכתה העיר!" (לג/כא). המשך ישיר לסוף החלק הראשון.

(33) יט. הצופה לבית ישראל (לג/א-ט); צדיק ורשע (לג/י-כ); לא יורשים (לג/כא-כט); לא שומעים (לג/ל-לג)

(46) כ. הצאן והרועים (לד); על הר שעיר (לה)

(38) כא. על הרי ישראל (לז/א-טו); לא למענכם (לז/טז-לח)

(28) כב. "בתוך הבקעה": תחייה (לז/א-יד); אחדות (לז/טו-כח)

(52) כג. קידוש השם במלחמת גוג (לח-לט)

חלק רביעי. מראות א-להים: ירושלים של תפארת וצדק (פרקים מ-מח)

"בעשרים וחמש שנה לגלותנו, בראש השנה בעשור לחודש, בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר, בעצם היום הזה היתה עלי יד ה' ויבא אותי שמה. במראות א-להים הביאני אל ארץ ישראל..." (מ/א-ב).

בית המקדש העתיד (חלק זה מוגדר בפרשה פתוחה בפניה ובפרשה סתומה לאחריה, אבל אין בתוכה שום חלוקה לפרשיות).

(47) כד. {פ} מדידות מסביב לבית: חומה, שערים, וחצרות (מ/א-מז)

(42) כה. מבנה הבית (מ/מח-מא/כו); הלשכות (מב/א-יד)

(15/47) כו1. שטח הר הבית (מב/טו-כ); חזרת השכינה (מג/א-ט) {ס}

חוקות בית ה' ותורותיו

(32/47) כו2. מהבית לחנוכת המזבח (מג/י-כז); כניסה מוגבלת (מד/א-יד)

(42) כז. שומרי משמרת ה' (מד/טו-לא); קודש לה' מן הארץ (מה/א-ח); לנשיא (מה/ט-יז); לפסח (מה/יח-כה)

(36) כח. קרבן הנשיא ונחלתו (מו/א-יח); בית המבשלים ומי המקדש (מו/יט-מז/יב)

ירושלים העתידה בתוך נחלות שבטי ישראל

(46) כט. גבול הארץ (מז/יג-כג); שטח עיר הקודש בתוך השבטים (מח/א-כט); שערי השבטים (מח/ל-לה)

מדריך לקריאת נביאי "תרי עשר"

(1050)

אמרו בגמרא על ספר הושע "אידי דזוטר – מירכס", כלומר: מכיון שהוא קטן – יאבד עם ייכתב כספר בפני עמצו (בבא בתרא יד ע"ב). ואפשר לומר כמו כן על שאר ספרי שנים עשר הנביאים.

קבוצה ראשונה. נביאים מתקופת ישעיהו (והנלווים עליהם)

"בפרק אחד נתנבאו ארבעה נביאים... ואלו הן: הושע, ישעיהו, עמוס, ומיכה" (פסחים פז ע"א).

הושע נביא לשומרון וליהודה בתקופת ישעיהו: "דבר ה' אשר היה אל הושע בן בארי, בימי עזיה יותם אחז יחזקיה מלכי יהודה, ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל" (א/א).

נישואי הושע כסמל (א-ג)

(39) **א.** אשת זנונים וילדיה (א); הפך השמות (ב); אשה מנאפת (ג)

תוכחות אפרים (ד/א-א/יד)

(45) **ב.** "שמעו דבר ה' בני ישראל, כי ריב לה' עם יושבי הארץ..." (ד-ו)

(39) **ג.** "כרפאי לישראל, ונגלה עון אפרים ורעות שומרון..." (ז-ט/ט)

(34) **ד.** "כענבים במדבר מצאתי ישראל..." (ט/י-יא/יא)

(31/40) **ה.** "סבבני בכחש אפרים, ובמרמה בית ישראל..." (יב/א-יד/א)

אפשרות התשובה

(9/40) **ה.** "שובה ישראל..." (יד/ב-י)

יואל נביא לירושלים וליהודה. זמנו אינו ידוע ממשוטי המקראות; לפי קבלת חז"ל היה בימי מנשה. הספר פותח: "דבר ה' אשר היה אל יואל בן פתואל..." ובאותו נוסח בדיוק פתח גם ספר הושע, ואולי בגלל זה בא אחריו.

הארבה (א-ב)

(34) **ו.** "דבר ה' אשר היה אל יואל בן פתואל. שמעו זאת הזקנים..." (א/א-ב/יד)

(13/39) **ז.** "תקעו שופר בציון, קדשו צום קראו עצרה" (ב/טו-כז; עצרת תפילה ומענה ה')

לעתיד לבוא (ג-ד)

(26/39) **ז.** "והיה אחרי כן אשפך את רוחי על כל בשר, ונבאו בניכם ובנותיכם..." (ג-ד)

עמוס נביא בתקופת ישעיהו: "דברי עמוס אשר היה מתקוע, אשר חזה על ישראל בימי עזיה מלך יהודה, ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל..." (א/א). נבואתו הראשונה מתחילה: "ה' מציון ישאג, ומירושלם יתן קולו". נוסח זה מצוי גם בסוף ספר יואל (ד/טז), ואולי בגלל זה בא עמוס אחריו.

על ישראל ועל שכניה

(31) **ח.** על שלושה ועל ארבעה (א-ב)

נבואות "שמעו את הדבר הזה..." (ג/א-ה/יז) ונבואות "הוי!" (ה/יז-ו/יד)

(36) **ט.** "שמעו את הדבר הזה..." (ג/א-ה/ח) [ס בכת"י ל]

(33) **י.** "המבליג שד על עז..." (ה/ט-ו/יד)

מראות

(46) **יא.** "כה הראני א-דני ה' והנה..." (ז-ט)

עובדיה זמנו אינו ידוע ממשוטי המקראות. נבואתו על אדום מקביל לספר ירמיהו (מט/ז-טז). בסוף עמוס כתוב "למען יירשו את שארית אדום" (ט/יב), ואולי בגלל זה בא עובדיה אחריו.

(21) **יב.** "חזון עבדיה. כה אמר א-דני ה' לאדום..." (א/א-כא)

יונה נביא בתקופת ישעיהו. על מעשי ירבעם בן יואש מלך ישראל, אשר מלך בימי אמציה בן יואש מלך יהודה, כתוב: "...כדבר ה' א-להי ישראל, אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמתי הנביא אשר מגת החפר" (מל"ב יד/כה).

(27/48) **יג.** בריחה והצלה (א-ב)

(21/48) **יג.** תשובה ותלונה (ג/א-ד/ג); משל (ד/ד-יא)

מיכה נביא לישראל וליהודה בתקופת ישעיהו: "דבר ה' אשר היה אל מיכה המרשתי, בימי יותם אחז יחזקיה מלכי יהודה, אשר חזה על שמרון וירושלם" (א/א).

(41) **יד.** חורבן ותוכחה (א-ג)

(28) **טו.** גאולה (ד-ה)

(36) **טז.** תוכחה ומוסר (ו/א-ז/ח); צפיה לישועה (ז/ט-כ)

מדריך לקריאת נביאי "תרי עשר" (המשך)

קבוצה שניה. נביאים מתקופת מנשה ויאשיהו

זמנם של נחום וחבקוק לא נודע מפורש של המקראות. לפי חז"ל: "יואל ונחום וחבקוק נתנבאו בימי מנשה, ומפני שלא היה מנשה כשר – לא נקראו על שמו" (סדר עולם פרק כ). צפניה נבא בימי יאשיהו, שהתחיל למלוך שנתיים לאחר מות סבו מנשה.

נחום

"מִשָּׁא נִנְיָה, סֹפֵר חֲזוֹן נְחֻם הָאֱלֹקִשִׁי" (א/א).
(47) יז. נוקם ה' לצריו (א); חורבן עיר הדמים (ב-ג)

חבקוק

"הַמִּשָּׁא אֲשֶׁר חָזָה חֲבֻקִּיק הַנְּבִיא" (א/א).

"תוכחת" הנביא

(17/28) יח. תרעומת (א)

תשובת ה'

(11/28) יח. "על משמרתי אעמדה, ואתיצב על מצור..." (ב/א-יא)

(9/28) יט. "הוי בנה עיר בדמים, וכוון קריה בעולה..." (ב/יב-כ)

מזמור: "תפלה לחבקוק הנביא על שגינות... למנצח בנגינות" (פתיחת המזמור וחתימתו).

(19/28) יט. "בה' אעלוזה!" (ג)

צפניה

"דבר ה' אשר היה אל צפניה, בן בושִי בן גדליה בן אמריה בן חזקיה, בימי יאשיהו בן אֶמֶן מֶלֶךְ יְהוּדָה" (א/א).
(22) כ. יום עברת ה' (א/א-ב/ד)

(31) כא. שארית עמי ינחיל אותם (ב/ה-טו); שארית ישראל צדיקים (ג)

קבוצה שלישית. נביאי שיבת ציון

חגי

"בשנת שתים לדריוש המלך, בח'דש הששי ביום אחד לח'דש, היה דבר ה' ביד חגי הנביא אל זרְבָבֶל בן שַׁלְתַיָּאל פחת יהודה, ואל יהושע בן יהוֹצָדָק הכהן הגדול, לאמר..." (א/א).

(14/38) כב. זירוז (א/א-ד)

"...ביום עשרים וארבעה לח'דש הששי, בשנת שתים לדריוש המלך, בשביעי, בעשרים ואחד לח'דש, היה דבר ה' ביד חגי הנביא לאמר..." (א/א-טו/ב)

(10/38) כב. חיזוק (א/טו-ב/ט)

"בעשרים וארבעה לתשיעי בשנת שתים לדריוש היה דבר ה' אל חגי הנביא לאמר..." (ב/י).

(14/38) כב. מן היום הזה אברך (ב/י-ט); בך בחרתי (ב/כ-כג)

זכריה

"בח'דש השמיני, בשנת שתים לדריוש, היה דבר ה' אל זכריה בן בְּרַכְיָה בן עֲדֹי הנביא, לאמר..." (א/א).
(6/44) כג. פתח דבר: "אל תהיו כאבותיכם" (א/א-ו)

מראות (א/ז-ו/טו)

"ביום עשרים וארבעה לעשתי עשר ח'דש, הוא ח'דש שבט, בשנת שתים לדריוש, היה דבר ה' אל זכריה בן בְּרַכְיָה בן עֲדֹי הנביא לאמר..." (א/ז).

(38/44) כג. סוסים (א/ז-יז); קרנות וחרשים (ב/א-ד); המודד (ב/ה-יז); כהן גדול (ג)

(40) כד. מנורת הזהב (ד); מגילה ואיפה (ה/א-יא); מרכבות (ו/א-ח); עטרות (ו/ט-טו)

"ויהי בשנת ארבע לדריוש המלך היה דבר ה' אל זכריה בארבעה לח'דש התשיעי בכסלו..." (א/ז).

(37) כה. מאבל ליום טוב (ח-ז)

משאות (ט-יד)

(46) כו. "משא דבר ה'..." (ט-יא); על מלחמות ה' ועל הרועים

(44) כז. "משא דבר ה' על ישראל..." (יב-יד); ביום ההוא

מלאכי "משא דבר ה' אל ישָרָאֵל, ביד מְלָאכִי..." (א/א).

(30) כח. יעקב ועשו (א/א-ה); הכהנים בוזי שמי (א/ו-ב/ט); בגידה (ב/י-טו)

(25) כט. בין צדיק לרשע ביום ה' (ב/יז-ג/כד)

מדריך לקריאת ספר איוב

(1070)

דברי איוב הראשונים (פרק א עד ג/א)

חלק זה בטעמי כ"א הספרים ובכתיבה הרגילה בהם (ללא צורת שירה).

(36) א. צדיק מבורך (א/א-ה); נסיון בביתו (א/ו-כב); נסיון בגופו (ב/א-י); ביקור (ב/יא-ג/א)
 "אחרי כן פתח איוב את פיהו, ויקלל את יומו" (ג/א).

קללת איוב (ג/ב-כו)

מכאן ואילך בטעמי אמ"ת ובצורת השיר של ספרי אמ"ת.

(25) ב. קללת יום ולילה (ב/ב-י); שמחת הקבר (ב/יא-כו)

מחזור ויכוחים ראשון (פרקים ד-יד)

(48) ג. מענה אליפז התימני (ד-ה)

(51) ד. מענה איוב (ו-ז)

(22) ה. מענה בלדד השוּחִי (ח)

(57/2) ו-ז. מענה איוב (ט-י)

[חלוקה: ביום 1 לחודש עד "...אם לא אפוא מי הוא" (ט/כד). ביום 2 לחודש מ"ימי קלו מני רץ..."]

(20) ח. מענה צופר הנעמתי (יא)

(75/2) ט-י. מענה איוב (יב-יד)

[חלוקה: ביום 3 לחודש עד "...כי לא לפני חנף יבוא" (יג/טז). וביום 4 לחודש מ"שמעו שמוע מלתי..."]

מחזור ויכוחים שני (פרקים טו-כא)

(35) יא. מענה אליפז התימני (טו)

(38) יב. מענה איוב (טז-יז)

(21/50) יג. מענה בלדד השוּחִי (יח)

(29/50) יד. מענה איוב (יט)

(29) יד. מענה צופר הנעמתי (כ)

(34) טו. מענה איוב (כא)

מחזור ויכוחים שלישי (פרקים כב-לא)

(30) טז. מענה אליפז התימני (כב)

(42) יז. מענה איוב (כג-כד)

(6/20) יח. מענה בלדד השוּחִי (כה)

(14/20) יח. מענה איוב (כו)

(51) יט. מוסף: משל ראשון של איוב (כז-כח)

(97/2) כ-כא. מוסף: משל שני של איוב (כט/א-לב/א)

[חלוקה: ביום 5 לחודש עד "...אם בפידו להן שועי" (ל/כד). וביום 6 לחודש מ"אם לא בכיתי לקשה יום..."]

"וישבתו שלשת האנשים האלה מענות את איוב, כי הוא צדיק בעיניו" (לב/א).

מענות אליהוא (לב/ב עד פרק לו)

(4/54) כב. חרון אפו של אליהוא (לב/ב-ה)

(50/54) כב. מענה ראשון של אליהוא (לב/ו--לג/לג)

(37/53) כג. מענה שני של אליהוא (לד)

(16/53) כג. מענה שלישי של אליהוא (לה)

(57) כד. מוסף לדברי אליהוא (לו-לז)

מענות ה' והכנעות איוב (פרק לח עד מב/ו)

(71/2) כה-כו. מענה ה' הראשון מן הסערה (לח-לט)

(38) כה. גדולת ה' במעשיו: שמים וארץ (לח/א-לח)

(33/38) כו. גדולת ה' במעשיו: בעלי החיים (לח/לט-לט/ל)

(5/38) כז. הכנעות איוב לה' (מ/א-ה)

(53/2) כז-כח. מענה ה' השני מן הסערה (מ/ו-מא/כו)

[חלוקה: ביום 7 לחודש עד "...זכר מלחמה אל תוסף" (מ/לב). וביום 8 לחודש מ"הן תחלתו נכזבה..."]

(6/17) כט. הכנעות איוב לה' (מב/א-ו)

דברי איוב האחרונים (פרק מב/ז-יז) [חזרה לטעמי כ"א הספרים.]

חזרה לטעמי כ"א הספרים ולכתיבה הרגילה בהם (ללא צורת שירה).

(11/17) כט. נזיפה וכפרה (מב/ז-ט); אחרית איוב (מב/י-יז)

מדריך לקריאת ספר משלי

(915)

משלי שלמה בן דוד מלך ישראל: (פרקים א-ט)

מבוא, ואח"כ נאומים קצרים בגוף החיבור: דברי אב לבנו (או חכם לתלמידו), ושל החכמה בדמות אשה.

- (33) א. "משלי שלמה בן דוד מלך ישראל..." (א)
 (40) ב. {פ} "בני אם תקח אֶמְרִי..." (ב/א-ג/ח)
 (44) ג. {פ} "ה' בְּחֶמְהָ יִסַּד אֶרֶץ..." (ג/ט-ד/ז)
 (42) ד. {פ} "בְּנִי לְחֻמָּתִי הַקְשִׁיבָה לְתִבְּנֹתַי הַט אֲזַנְךָ..." (ה/א-ו/יט)
 (43) ה. {פ} "נִצֵּר בְּנֵי מִצּוֹת אֲבִיךָ..." (ו/כ-ז/כז)
 (54) ו. {פ} "הֲלֹא חֲכָמָה תִּקְרָא, וּתְבוּנָה תִּתֵּן קוֹלָהּ..." (ח-ט) {פ}

משלי שלמה (פרקים י-כד)

אוסף פתגמים קצרים על מגוון נושאים: צדיק ורשע, שכר ועונש, מלך ומלכות. רוב הפתגמים בגוף נסתר, והקשר הרופף ביניהם נשען על רמזות לשון ועניין בלבד. שני הצלעות בכל פתגם בתקבולת ניגודית או נרדפת. (חלוקת הפרשיות נעדרת לרוב בחלק זה של ספר משלי. השתדלנו לא לחלק את היחידות הקריאה באמצע עניין, וסימנו את הפרשיות המעטות שקיימות בחלק זה.)

- (40) ז. "משלי שלמה. בן חכם יִשְׁמַח אֶב..." (י/א-יא/ח)
 (39) ח. "בְּפֶה חֲנֹף יִשְׁחַת רֵעֵהוּ..." (יא/ט-יב/טז)
 (37) ט. "יִפְּיחַ אֱמוּנָה יָגִיד צֶדֶק..." (יב/יז-יג/כה)
 (40) י. "חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה..." (יד/א-ט/ה)
 (37) יא. "בֵּית צַדִּיק חֶסֶן רֵב..." (טו/ו-ט/ט)
 (39) יב. "קָסָם עַל שְׁפָתַי מֶלֶךְ..." (טז/י-יז/ט)
 (46) יג. "לָמָּה זֶה מַחִיר בֶּיַד כָּסִיל..." (יז/ט-יז/ט)
 (41) יד. {פ} "לֹא נֶאֱמָר לְכָסִיל תַּעֲנוּג..." (יט/י-כ/כא)
 (39) טו. "אֵל תֹּאמַר אֲשַׁלְמָה רַע..." (כ/כב-כא/ל)
 (48) טז. {פ} "סוֹס מוֹכֵן לְיוֹם מִלְחָמָה, וְלַה' הַתְּשׁוּעָה..." (כא/לא-כג/יח)
 "הַט אֲזַנְךָ וְשִׁמַּע דְּבָרֵי חֲכָמִים, וּלְבָבְךָ תִּשְׁמַח לְדַעְתִּי..." (כב/יז)
 מכאן ואילך (עד סוף "משלי שלמה") משלים המקיפים פסוקים אחדים, בלשון צווי נוכח.
 (51) יז. "שִׁמַּע אֶתְּהָ בְנֵי וְחָכְם..." (כג/יט-כד/לד) {פ}
 "גַּם אֵלֶּה לְחֻמָּתֵיכֶם..." (כד/כג) [משלים של חכמים אחרים? או שהפירוש: "ראויים לחכמים".]

גם אלה משלי שלמה, אשר העתיקו אנשי חזקיה מלך יהודה: (פרקים כה-כט)

- (49) יח. "גַּם אֵלֶּה מְשָׁלֵי שְׁלֹמֹה..." (כה/א-כו/כא)
 (44) יט. {פ} "דְּבָרֵי נֶרְגָן כְּמִתְלַחֲמִים..." (כו/כב-כח/י)
 (45) כ. {פ} "חֲכָם בְּעֵינָיו אִישׁ עֲשִׂיר..." (כח/יא-כט/כז) {פ}
 (33) כא. דְּבָרֵי אֲגוּר בֶּן יָקָה הַמִּשְׁא נָאֵם הַגִּבֹּר לְאִיתִיאל לְאִיתִיאל וְאֶבֶל: (ל/א-לג) {פ}
 "לַעֲלוּקָה..." (ל/טו-לג) [אולי: אסופת משלים קצרה של חכם המכונה "עלוקה".]

(31) כב. דְּבָרֵי לְמוּאֵל מֶלֶךְ, מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אָמוֹ: (לא/א-ט) {פ}

"אִשֶּׁת חֵיל מִי יִמָּצָא..." (לא/י-לא)

מדריך לקריאת מגילת קהלת

מגילת קהלת (222 פסוקים)

קשה מאד לחלק את מגילת קהלת על פי תוכנה, ובנוסף לכך חלוקת הפרשיות (פתוחות וסתומות) נעדרת ברובה של המגילה. לכן לא נתנו כותרות ליחידות הקריאה, אלא נסינו שלא להתחיל את הקריאות באמצע עניין, וסימנו את הפרשיות המעטות שבמגילה.

- (11/34) כג. "דְּבָרֵי קֹהֶלֶת בֶּן דָּוִד מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם..." עד "עַם שִׁיחֵיו לְאַחֲרָנָה" (א/א-יא).
 (23/34) כג. {פ} "אֲנִי קֹהֶלֶת הִיִּיתִי מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַם..." עד "עַם הַכָּסִיל" (א/יב-ב/טז).
 (32) כד. "וְשָׁנְאֵתִי אֶת הַחַיִּים" עד "בִּמְהָ שִׁיחֵיָהָ אֲחִירִיו" (ב/יז-ג/כב).
 "לִפְּלֵ זָמָן, וְעַת לְכָל חֶפֶץ תַּחַת הַשָּׁמַיִם:" (ג/א).
 {ס} "עַת לָלֶדֶת..." עד "וְעַת שְׁלוֹם" (ג/ב-ח) בצורת שיר {ס}
 (33) כה. "וְשִׁבְתִּי אָנִי, וְאָרָאָה אֶת כָּל הַעֲשָׂקִים..." עד "וְכַעַס הָרֶבָּה וְחָלְיוֹ וְקֶצֶף" (ד/א-ה/טז).
 (27) כו. "הִנֵּה אֲשֶׁר רָאִיתִי אָנִי, טוֹב אֲשֶׁר זָפָה לְאֶכּוֹל וּלְשִׂתּוֹת..." עד "הַחֲכָמָה תַּחֲיָה בְּעָלֶיהָ" (ה/יז-ז/יב).
 (34) כז. "רָאָה אֶת מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים..." עד "לֹא יוֹכֵל לְמָצָא" (ז/ח-יז/יז).
 (38) כח. "כִּי אֶת כָּל זֶה נָתַתִּי אֶל לִבִּי..." עד "וּבַעַל כְּנָפַיִם (הַכַּנְפִּים) יִגִּיד דְּבָרִי" (ט/י).
 {ס?} "שִׁבְתִּי וְרָאָה תַּחַת הַשָּׁמַיִם..." (ט/יא).
 (24) כט. "שִׁלַּח לְחֻמָּךְ עַל פְּנֵי הַמַּיִם..." עד "אִם טוֹב נָאֵם רַע" (יא/יב).

מדריך לקריאת המגילות שיר השירים, רות, איכה, אסתר (המדריך למגילת קהלת בא לאחר ספר משלי)

מגילת שיר השירים (117 פסוקים)

קשה מאד לחלק את מגילת שיר השירים לחלקים ברורים על פי תוכנה, ולכן לא נתנו כותרות ליחידות הקריאה. בחלוקה שלנו נסינו שלא לחלק את הקריאות באמצע עניין, ונעזרנו בכך בחלוקת הפרשיות (כל יחידת קריאה מסתיימת בסוף פרשה). ראוי לציין שחלוקת הפרקים גרועה במיוחד במגילת שיר השירים.

- (24) א. "שיר השירים אשר לשלמה..." עד "את האהבה עד שתחפץ" (א/א עד ב/ז).
(21) ב. {ס} "קול דודי הנה זה בא..." עד "וביום שמחת לבו" (ב/ח עד ג/יא).
(17) ג. {ס} "הנך יפה רעיתי..." עד "שתו ושכרו דודים" (ד/א-ה/א).
(25) ד. {ס} "אני ישנה ולבי ער, קול דודי דופק..." עד "אימה פנדגלות" (ה/ב-ו/י).
(30) ה. {ס} "אל גנת אגוז ירדתי..." עד "על הכי בשמים" (ו/יא-ח/יד).

מגילת רות (85 פסוקים)

חלוקת הפרשיות (פתוחות וסתומות) נעדרת במגילת רות (מבלד מפרשה פתוחה אחת לפני "תולדות פרץ" בסוף המגילה). אמנם חלוקת המגילה ברורה דיה על פי תוכנה, ובספר זה המחלק את הפרקים קלע לאמת.

- (45) ו. חסד בארץ נכריה (א); חסד בקציר שעורים (ב)
(40) ז. בגורן בלילה (ג); גאולה (ד/א-ז); {פ} תולדות פרץ (ד/יח-כב)

מגילת איכה (154 פסוקים)

- ח. קינה ראשונה ("איכה ישבה בדד..."): ירושלים בבדידותה (לפי סדר א-ב, שש צלעות בכל פסוק).
ט. קינה שנייה ("איכה נעלב באפן..."): חרון אף ה' (לפי סדר א-ב, שש צלעות ברוב הפסוקים).
י. קינה שלישית ("אני הנגר..."): ייסורי "הגבר", גאולתו ונקמתו (א-ב משולש, שתי צלעות בכל פסוק).
יא. קינה רביעית ("איכה יועם זהב..."): מוראות החורבן (לפי סדר א-ב, ארבע צלעות ברוב הפסוקים).
יב. קינה חמישית ("זכר ה' מה היה לנו..."): סבלות שארית הפליטה ותפילתם (כ"ב פסוקים לא לפי סדר א-ב, שתי צלעות בכל פסוק).

מגילת אסתר (167 פסוקים)

- (45) יג. אחשוורוש ונשתי המלכה (א); מרדכי ואסתר המלכה (ב)
(46) יד. גדולת המן (ג); צרת היהודים והחלטת אסתר (ד-ה)
(38) טו. נפילת המן (ו/א-ח/ב); תשועה ליהודים (ח/ג-יד)
(38) טז. גדולת מרדכי, נצחון וקבלה לדורות (ח/טו-י/ג)

מדריך לקריאת ספר דניאל

(357)

חלק ראשון. קורות דניאל וחבריו (פרקים א-ו)

- (21) יז. בני יהודה בשבי (א)
"וַיִּבְדְּרוּ הַכַּשְׂדִּים לְמֶלֶךְ אֲכַמִּית" (ב/ד): ספור החלום נכתב בארמית (לאחר פתיחה קצרה), וכן הפרשיות הבאות אחריו.
(49/2) יח-יט. חלום ופתרונו: ארבע מלכויות (ב)
[חלוקה ליומיים (יח-יט): ביום יח עד "ופשרא למלכא אחווא" (ב/כד), וביום יט מ"אדין אריוך..." (ב/כה)].
(30) כ. צלם הזהב וכבשן האש: קידוש שם שמים (ג/א-ל)
(37) כא. אגרת החלום השני: כריתת האילן (ג/לא-ד/לד)
(30) כב. כתב העונש על הקיר (ה)
(29) כג. קידוש השם: דניאל בגוב האריות (ו)

חלק שני. חזיונות דניאל (פרקים ז-יב)

- (28) כד. דמויות: ארבע חיות טרף ובן אדם (ז)
סוף הכתיבה בארמית. מכאן ועד סוף הספר בעברית.
(27) כה. איל וצפיר עזים (ח)
(27) כו. תחנונים וחישובי הקץ (ט)
(21) כז. על שרי המלכויות (י)
(58/2) כח-כט. גורלם של מלכי יון וקץ הימין (יא-יב)
[חלוקה ליומיים (כח-כט): ביום כח עד "ושב לארצו" (יא/כח), וביום כט מ"למועד ישוב..." (יא/כט)].

מדריך לקריאת ספר דברי הימים (עמוד א: ימים א-כא לחודש 11)

חלקי ספר דברי הימים:

- חלק ראשון. תולדות שבטי ישראל (דה"א פרקים א-י)
חלק שני. מלכות דוד (דה"א פרקים יא-כט)
חלק שלישי. מלכות שלמה בן דוד (דה"ב פרקים א-ט)
חלק רביעי. מלכי בית דוד (דה"ב פרקים י-לו)

(1765)

חלק ראשון. תולדות שבטי ישראל (דה"א פרקים א-י)

תולדות בני ישראל בין העמים

(56) א. אברהם בין שבעים האומות (א/א-כז); בני ישראל בין בני אברהם (א/א-כח/ב)

תולדות יהודה ולוי, ושאר בני לאה

(53) ב. "בְּנֵי יְהוּדָה: עֵר וְאוֹנָן וְשִׁלָּה..." (ב/ב-נה)

(24/47) ג. "וְאַלְהָהָ הָיוּ בְּנֵי דָוִיד..." (ג/א-כד)

(23/47) ג. "בְּנֵי יְהוּדָה: פְּרָץ חֲצֹרֹן וְכַרְמִי וְחֹזִיר וְשׁוּבָל..." (ד/א-כג)

(20/46) ד. "בְּנֵי שִׁמְעוֹן..." (ד/כד-מג)

(26/46) ד. "וּבְנֵי רָאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל..." ושבטי עבר הירדן (ה/א-כו)

(53) ה. בני לוי: בני אהרן (ה/כז-מא); שאר משפחות בני לוי (ו/א-לד)

(37/60) ו. ערי הכהנים והלוויים (ו/לה-סו); בני יששכר (ז/א-ה)

תולדות בנימין ושאר בני רחל והשפחות

(23/60) ז. בנימין ובני נפתלי בן בלהה (ז/יג); בני יוסף: מנשה (ז/יד-יט) ואפרים (ז/כ-כט)

(50) ז. בני אשר (ז/ל-מ); בנימין ותולדות בית שאול (ח/א-מ)

מעילות בה': של יהודה ושל שאול

(58) ח. גלות יהודה במעלם והשבים לירושלים (ט/א-לד); שאול: תולדות ביתו ומותו במעלו (ט/לה-י/יד)

"וַיָּמָת שְׁאוּל בְּמַעְלֹו אֲשֶׁר מָעַל בַּה'... וַיִּסַּב אֶת הַמְּלוּכָה לְדָוִיד בֶּן יִשָּׁי" (י/יג-יד).

חלק שני. מלכות דוד (דה"א פרקים יא-כט)

מלך מוצלח בתחילת דרכו

(47) ט. מחברון לירושלים (יא/א-ט); הגיבורים אשר לדוד (יא/י-מז)

(41) י. תומכים בצלגל ובמצדות (יב/א-כג); תומכים בחברון מכל ישראל (יב/כד-מא)

ארון ה' ובית ה'

(33) יא. פרץ בעוזא (יג); בית המלך ובניו (יד/א-ז); פרץ בפלישתים (יד/ח-ט/ב)

(34) יב. ארון ברית ה' לאהלו (טו/ג-טז)

(36) יג. הודיה (טז/ח-מג)

(27) יד. בית כנגד בית (יז)

מלחמות דוד

(44) טו. כיבושים (יח); עמון וארם (יט/א-כ/ג); פלישתים (כ/ד-ח)

הכנות לבית ה'

(49) טז. פתיחה: מקום המזבח (כא/א-כב/א); הכנות וצוואה (כב/ב-יט)

איוש תפקידים (בבית ה' ובממלכה)

(51) יז. מחלקות הלוויים ועבודתם (כג); מחלקות הכהנים (כד/א-יט)

(43) יח. הלוויים הנותרים (כד/כ-לא); המשוררים (כה)

(32) יט. שוערים וגזברים (כו/א-כח); שוטרים ושופטים (כו/כט-לב)

(34/44) כ. מחלקות ישראל ושריהם (כז/א-כד); שרי אוצרות דוד, ושאר יועציו ושריו (כז/כה-לד)

מעבר

(10/44) כא. הכרזה (כח/א-י)

(41) כב. מסירת תבנית (כח/יא-כא); נדבות (כט/א-ט); ברכה (כט/י-יט); המלכה (כט/כ-כה); חתימה לדוד

(כט/כו-ל)

מדריך לקריאת ספר דברי הימים

(עמוד ב: ימים כב-ל לחודש 11, וימים א-יב לחודש 12)

חלק שלישי. מלכות שלמה בן דוד (דה"ב פרקים א-ט)

קיום דברי דוד

- (33) **כב.** שאלת חלום (א/א-יג); עושר והכנות (א/יד-ב/טו)
- (55) **כג.** עשייה (ב/טז-ה/א); מאוהל אל בית (ה/ב-יד)
- (42) **כד.** ברכה ותפילה (ו)
- (22/40) **כה1.** בעקבות התפילה (ז)
- גדולת שלמה
- (18/40) **כה2.** מעשי מלך (ח)
- (31) **כו.** ביקור (ט/א-יב); עשר וכבוד, חתימה ל-**שלמה** (ט/יג-לא)

חלק רביעי. מלכי בית דוד (דה"ב פרקים י-לו)

הנאמנים לה' ולדוד כנגד הבוגדים בהם

- (43) **כז.** קרע: **אֶרְחָבְעָם** ו-**אֶרְבֵּעָם** (י/א-ד/ד); מעשי רחבעם (יא/ה-יב/א)
- (38) **כח.** עונש (יב/ב-טז); **אֲבִיָּה**: תוכחה לבוגדים (יג)
- (47) **כט.** מעשי **אֲסָא** (יד); ברית ושבעה (טו); הנשען על בשר ודם (טז)
- מלך צדיק וידידו רשע
- (54) **ל.** דרכי **אֶיהוֹשָׁפָט** (יז); יהושפט ואחאב (יח/א-יט/א)
- (40) **א.** עושה משפט (יט/ב-יא); דרישת ה' (כ/א-יג); עמק ברכה (כ/יד-ל)
- (10/39) **ב1.** שאר מעשי יהושפט ושמות בניו (כ/לא-כא/ג)
- הצלת המלכות מהשפעה מרושעת
- (29/39) **ב2.** חטאי **אֶיהוֹרָם** (כא/ד-יא); מיתה משונה (כא/יב-כב/א); **אֲחַזְיָהוּ** ו-**אֶתְלִיָּהוּ** (כב/ב-יב)
- (48) **ג.** המלכת **אֶיזָבָה** (כג/א-כד/ב); חידוש בית ה' וחזקו (כד/ג-טז); ירא ה' וידרוש (כד/יז-כז)
- נאמנות מעוררת
- (30) **ד.** **אֲמַצְיָהוּ**: הישר בעיני ה' (כה/א-יג); לא בלבב שלם (כה/יד-כו/ב)
- (30) **ה.** **אֶעֱזִיָּהוּ**: הצלחה ומעילה (כו/ג-כג); **אֶיִתָּם**: המכין דרכיו לפני ה' (כז)
- (26) **ו.** **אֲחָז**: חטא ומכה (כח/א-ה); מכת אחים ורחמי אחים (כח/ו-טו); הכנעה ומעילה (כח/טז-כז)
- מלך חסיד
- (36) **ז.** **אֶחָזְקִיָּהוּ**: קידוש בית ה' והכנת עבודתו (כט)
- (48) **ח.** פסח חזקיהו (ל/א-לא/א); הכהנים והלויים: עבודתם ומנותיהם (לא/ב-כא)
- (33) **ט.** תשועה גדולה (לב/א-כג); גבה לב, ושאר מעשי חזקיהו (לב/כד-לג)
- אפילה
- (24/31) **י1.** חטאי **אֶמְנָשָׁה** (לג/א-ט); הכנעה (לג/י-כ); **אֶאֱמֹן** (לג/כא-כד)
- אורה
- (7/31) **י2.** **אֶיאֲשִׁיָּהוּ**: הדורש את ה' (לד/א-ז)
- (44) **יא.** ספר תורת ה' ביד משה (לד/ח-לג); פסח יאשיהו (לה/א-יח)
- (9/32) **יב1.** מות וקיינות (לה/יט-כז)
- בני יאשיהו וחורבן יהודה
- (23/32) **יב2.** **אֶיהוֹאָחָז** (לו/א-ד); **אֶיהוֹיָקִים** (לו/ה-ח); **אֶיהוֹיָכִן** (לו/ט-י); **אֶצְדַּקְיָהוּ** (לו/יא-יד); חורבן (לו/טו-כא); פתח תקוה (לו/כב-כג)

מדריך לקריאת ספר עזרא-נחמיה (ימים יג-כט לחודש 12)

(685)

עזרא

פתיחת ספר עזרא (עד "ויעל") נספחה לסוף דברי הימים, ויש לקרוא את עזרא כהמשכו הישיר של דברי הימים.

התעוררות: "ובשנת אחת לכוּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס, לְכָלוֹת דָּבָר ה' מִפִּי יִרְמְיָה... (א/א).

(11/46) **יג1**. הכרזה (א/ו-ו); החזרה (א/ז-יא)

עליה

(70/2) **יג2-יד**. "העולים משבי הגולה" או: "ספר היחש העולים בראשונה" (ראה נחמיה [ח/ז])

(35/46) **יג2**. "בני המדינה העולים משבי הגולה" (ב/א-לה)

(35) **יד**. קבוצות מיוחדות: הכהנים, הלויים, המשוררים, השוערים, הנתינים ובני עבדי שלמה (ב/ו-נח); ספקות

ביחוס, וכל הקהל כאחד (ב/נט-ס); נדבות (ב/סח-סט); התישבות (ב/ע)

התחלת בנין

(7/37) **טו1**. מזבח (ג/ז-ז): "וַיֵּצֵא הַחֹדֶשׁ הַשְּׂבִיעִי, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּעֲרִים..." (א/ג).

(6/37) **טו2**. יסודות היכל ה' (ג/ח-יג): "בִּשְׁנָה הַשְּׁנִית לְבֹאֵם אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים לִירוּשָׁלַם, בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי..." (ח/ח).

מכשולים והצלחה

אויבי היהודים התמידו בפעולות איבה זמן רב: "כָּל יָמֵי כוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס, וְעַד מַלְכוּת דָּרְיוֹשׁ מֶלֶךְ פָּרַס... וּבְמַלְכוּת אַחֲשֵׁרוּשׁ בְּתַחֲלַת

מַלְכוּתוֹ כָּתְבוּ שְׁטָנָה עַל יִשְׂרָאֵל וְהוֹדָה וִירוּשָׁלַם... וּבִיָּמֵי אֲרַתְחַשְׁתָּא..." (ד/ה-ז).

(24/37) **טו3**. איבה (ד/א-ו); "הלשנה (ד/ז-טו); "עִיכּוּב (ד/ז-כד)

חזרה לימי דרוש: "בְּאֵדֵינוּ בְּטַלְתָּ עֲבִידֶיךָ בֵּית אֱלֹהֵינוּ דֵּי בִירוּשָׁלַם, וְהָיָה בְּטָלָא עַד שְׁנַת תַּרְחִין לְמַלְכוּת דָּרְיוֹשׁ מֶלֶךְ פָּרַס."

(39) **טז**. "התמדה (ד/כד-ה/ה); "חקירה (ה/ו-ז); "תמיכה (ו/א-ב); "הצלחה (ו/יג-יח); "שמחת חג (ו/יט-כב)

בית המקדש נשלם "עַד יוֹם תִּלְתָּה לִיְרַח אֲדָר, דֵּי הָיָה שְׁנַת שֵׁת לְמַלְכוּת דָּרְיוֹשׁ מֶלֶכָא..." (ו/טו).

מנהיגות עזרא: עליה ותיקון

"וַאֲחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, בְּמַלְכוּת אֲרַתְחַשְׁתָּא מֶלֶךְ פָּרַס, עֲזָרָא בֶן שַׁרְיָה..." (ז/א) והיא "שְׁנַת הַשְּׂבִיעִית לְמֶלֶךְ" (ז/ח).

(42) **יז**. עליית הכהן הסופר (ז/א-י); "הענקת סמכות (ז/יא-כח); העולים עמי (ח/א-יד)

(37) **יח**. לפני הנסיעה (ח/טו-ל); בירושלים (ח/לא-לו); מעל בני הגולה (ט/א-ב); תפילה ויודוי (ט/ג-טו)

(44) **יט**. תיקון (י/א-יז); שמות האשמים (י/יח-מד)

"פרשיות המסומנות באות "א" (בכתב עילי) הן בארמית.

"דברי נחמיה בן חכליה"

מנהיגות נחמיה: רצון וביצוע

"וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ כִּסְלִיו שְׁנַת עֶשְׂרִים, וַאֲנִי הָיִיתִי בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה... (א/א), והיא "שְׁנַת עֶשְׂרִים לְאַרְתַּחְשַׁתָּא הַמֶּלֶךְ" (ב/א).

(86/2) **כ-כא**. תפילה (א); קבלת רשות (ב/א-ט); הערכת מצב (ב/יח); חיזוק ידים חרף הלעג (ב/יט-ג/לח);

משמר ומלאכה (ד)

[חלוקה: ביום כ לחודש עד "...המעלות היורדות מעיר דוד" (ג/טו), ובים כא לחודש מ"א אחריו החזיק נחמיה בן עזובק...]

(38) **כב**. יראת אלהים (ה); עצת ה' היא תקום (ו) {פ?}

"וַיְהִי כִּשְׁשָׁר נִבְנְתָה הַחוֹמָה..." (ז/א), וזה היה "בְּעֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה לְאַלּוּל" (ז/טו) באותה שנה.

(71/2) **כג-כד1**. סדרי בטחון (ג/א-ג) ואוכלוסיה (ז/ד-עא) על פי "סִפְרֵי הַיְחָשׁ הָעוֹלָם בְּרָאשׁוֹנָה" (45)

כג. בטחון ומצב העיר (ז/א-ה); בני המדינה (ז/ו-לח); הכהנים, הלויים, המשוררים, והשוערים (ז/לט-מה)

(27/45) **כד1**. הנתינים ובני עבדי שלמה (ז/מו-ס); ספקות ביחוס וכל הקהל כאחד (ז/סא-סח); נדבות (ז/סט-עא)

תשובת הצבור

"...וַיֵּצֵא הַחֹדֶשׁ הַשְּׂבִיעִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּעֲרִיהֶם... וַיֵּאָסְפוּ כָּל הָעָם כְּאִישׁ אָחָד..." (ז/עב-ח/א). מסוף "ספר היחש" המקרא נמשך לעצרת

שהיתה בחודש השביעי בימי עזרא.

(18/45) **כד2**. ובינו במקרא (ז/עב-ח/ב); סוכות (ח/יג-יח)

(37) **כה**. וידוי (ט)

(42) **כו**. החתומים (י/א-כח) והתחייבותם (י/כט-יא/ב)

הכאת שורשים

(34) **כז**. התיישבות בירושלים ובערי השדה (יא/ג-לו)

(47) **כח**. כהנים ולויים (יב/א-כו); שמחת חנוכת החומה (יב/כז-מז)

פעולותיו הטובות של נחמיה

(31) **כט**. בקהל ה' ובמקדשו (יג/א-ט); ללויים (יג/יג); שבת (יג/יד-כב); בנות נכר ובני נכר (יג/כג-לא)

ספר תהלים: לוח לקריאה ולימוד

ניסן תשרי	אייר חשון	סיון כסלו	תמוז טבת	אב שבט	אלול אדר
יום	יום	יום	יום	יום	יום
א	א	א	א	א	א
ב	ב	ב	ב	ב	ב
ג	ג	ג	ג	ג	ג
ד	ד	ד	ד	ד	ד
ה	ה	ה	ה	ה	ה
ו	ו	ו	ו	ו	ו
ז	ז	ז	ז	ז	ז
ח	ח	ח	ח	ח	ח
ט	ט	ט	ט	ט	ט
י	י	י	י	י	י
יא	יא	יא	יא	יא	יא
יב	יב	יב	יב	יב	יב
יג	יג	יג	יג	יג	יג
יד	יד	יד	יד	יד	יד
טו	טו	טו	טו	טו	טו
טז	טז	טז	טז	טז	טז
יז	יז	יז	יז	יז	יז
יח	יח	יח	יח	יח	יח
יט	יט	יט	יט	יט	יט
כ	כ	כ	כ	כ	כ
כא	כא	כא	כא	כא	כא
כב	כב	כב	כב	כב	כב
כג	כג	כג	כג	כג	כג
כד	כד	כד	כד	כד	כד
כה	כה	כה	כה	כה	כה
כו	כו	כו	כו	כו	כו
כז	כז	כז	כז	כז	כז
כח	כח	כח	כח	כח	כח
כט	כט	כט	כט	כט	כט
ל	ל	ל	ל	ל	ל

* כאשר חודש חשון מלא – ביום ל' (א' דר"ח): מזמור נד (במקום ביום כט).
 ** כאשר חודש כסלו חסר – ביום כט לחודש: עח/כא-נה.

¹ ספר ראשון = א-מא

חתימה: "ברוך ה' א-להי ישראל, מהעולם ועד העולם, אמן ואמן."

² ספר שני = מב-עב

חתימה: "וברוך שם כבודו לעולם, וימלא כבודו את כל הארץ, אמן ואמן. כלו תפלות דוד בן ישי."

³ ספר שלישי = עג-פט

חתימה: "ברוך ה' לעולם, אמן ואמן."

⁴ ספר רביעי = צ-קו

חתימה: "ברוך ה' א-להי ישראל, מן העולם ועד העולם, ואמר כל העם אמן, הללו י-ה."

⁵ ספר חמישי קז-קנ

חתימה: "כל הנשמה תהלל י-ה, הללו י-ה."

שני פרקים שהם מזמור אחד (שמא או ודאי)

"מאה וארבעים ושבעה מזמורים שבספר תהלים – כנגד שנותיו של יעקב" (מדרש תהלים)

א-ב | ט-י | מב-מג | ע-עא | צו-צז | קיד-קטו (מזמור קיז – יש שמחברים אותו למזמור שלפניו או שלאחריו)

ספר תהלים: לוח לקריאה ולימוד (לשנה מעוברת)

תשרי חשוון כסלו טבת שבט אדר א' אדר ב'

יום	מזמור	יום	מזמור	יום	מזמור	יום	מזמור	יום	מזמור	יום	מזמור	יום	מזמור
א	א ¹	א	כה-א-יא	א	מו	א	ע	א	צא	א	קיד	א	קכב
ב	ב	ב	כה/יב-כא	ב	מז	ב	עא/א-יג	ב	צב	ב	קטו	ב	קכג
ג	ג	ג	כו	ג	מח	ג	עא/יד-כג	ג	צג	ג	קטז	ג	קכד
ד	ד	ד	כז	ד	מט/א-יב	ד	עב	ד	צד/א-יא	ד	קיז	ד	קכה
ה	ה	ה	כח	ה	מט/יג-כא	ה	עג/א-טו ³	ה	צד/יב-כג	ה	קיח/א-יד	ה	קכו
ו	ו	ו	כט	ו	נא-יג	ו	עג/טזכח	ו	צה	ו	קיח/טו-כט	ו	קכז
ז	ז/א-ט	ז	ל	ז	נ/יד-כג	ז	עד/א-יא	ז	צו	ז	קיט א	ז	קכח
ח	ח/י-יח	ח	לא/א-יד	ח	נא/א-יא	ח	עד/יב-כג	ח	צז	ח	קיט ב	ח	קכט
ט	ט	ט	לא/טו-כה	ט	נא/יב-כא	ט	עה	ט	צח	ט	קיט ג	ט	קל
י	י/ט-א-יא	י	לב	י	נב	י	עו	י	צט	י	קיט ד	י	קלא
יא	יא/ט-יב-כא	יא	לג/א-יא	יא	נג	יא	עז	יא	ק	יא	קיט ה	יא	קחב
יב	יב/א-י	יב	לג/יב-כב	יב	נד	יב	עח/א-כ	יב	קא	יב	קיט ו	יב	קלג
יג	יג/א-יח	יג	לד/א-יא	יג	נה/א-יג	יג	עח/כא-לט	יג	קב/א-יב	יג	קיט ז	יג	קלד
יד	יד	יד	לד/יב-כג	יד	נה/יד-כד	יד	עח/מ-נה	יד	קב/יג-כט	יד	קיט ח	יד	קלה
טו	טו	טו	לה/א-טז	טו	נו	טו	עח/נו-עב	טו	קג	טו	קיט ט	טו	קלו
טז	טז	טז	לה/יז-כח	טז	נז	טז	עט	טז	קד/א-יח	טז	קיט י	טז	קלז
יז	יז	יז	לו	יז	נח	יז	פ	יז	קד/יט-לה	יז	קיט כ	יז	קלח
יח	יח	יח	לז/א-כ	יח	נט	יח	פא	יח	קה/א-כב	יח	קיט ל	יח	קלט
יט	יט	יט	לז/כא-מ	יט	ס	יט	פב	יט	קה/כג-מה	יט	קיט מ	יט	קמ
כ	כ	כ	לח/א-יא	כ	סא	כ	פג	כ	קו/א-כג	כ	קיט נ	כ	קמא
כא	כא/א-טז	כא	לח/יב-כב	כא	סב	כא	פד	כא	קו/כד-מח	כא	קיט ס	כא	קמב
כב	כב/יז-לא	כב	לט	כב	סג	כב	פה	כב	קז/א-כב ⁵	כב	קיט ע	כב	קמג
כג	כג/יח-לב-נא	כג	מ	כג	סד	כג	פו	כג	קז/כג-מג	כג	קיט פ	כג	קמד
כד	כד	כד	מא	כד	סה	כד	פז	כד	קח	כד	קיט צ	כד	קמה
כה	כה	כה	מב ²	כה	סו	כה	פח	כה	קט/א-טו	כה	קיט ק	כה	קמו
כו	כו	כו	מג	כו	סז	כו	פט/א-יט	כו	קט/טז-לא	כו	קיט ר	כו	קמז
כז	כז/א-יט	כז	מד/א-יז	כז	סח/א-יט	כז	פט/כ-לח	כז	קי	כז	קיט ש	כז	קמח
כח	כח/כ-לב	כח	מד/יח-כז	כח	סח/יט-לו	כח	פט/לט-נג	כח	קיא	כח	קיט ת	כח	קמט
כט	כט	כט	מה	כט	סט/א-יט	כט	צ ⁴	כט	קיב	כט	קכ	כט	קנ
ל	ל	ל	כד	ל	סט/כ-לז	ל		ל	קיג	ל	קכא		

* כאשר חודש חשוון מלא – בכ"ט לחודש: מה/א-ט, ובל" לחודש: מה/י-יח.
 ** כאשר חודש כסלו חסר – בר"ח טבת: סט/כ-לז יחד עם מזמור ע.

¹ **ספר ראשון** = א-מא

חתימה: "ברוך ה' א-להי ישראל, מהעולם ועד העולם, אמן ואמן."

² **ספר שני** = מב-עב

חתימה: "וברוך שם כבודו לעולם, וימלא כבודו את כל הארץ, אמן ואמן. כלו תפלות דוד בן ישי."

³ **ספר שלישי** = עג-פט

חתימה: "ברוך ה' לעולם, אמן ואמן."

⁴ **ספר רביעי** = צ-קו

חתימה: "ברוך ה' א-להי ישראל, מן העולם ועד העולם, ואמר כל העם אמן, הללו י-ה."

⁵ **ספר חמישי** קז-קנ

חתימה: "כל הנשמה תהלל י-ה, הללו י-ה."

שני פרקים שהם מזמור אחד (שמא או ודאי)

"מאה וארבעים ושבעה מזמורים שבספר תהלים – כנגד שנותיו של יעקב" (מדרש תהלים)

א-ב | ט-י | מב-מג | ע-עא | צו-צז | קיד-קטו (מזמור קיז – יש שמחברים אותו למזמור שלפניו או שלאחריו)

מדריך לקריאת חמש מגילות בציבור שיר השירים, רות, איכה, קהלת, אסתר

הסבר: בהרבה קהילות נהוג לחלק את קריאת המגילות (חוץ מאסתר) בין כמה קוראים. גם כאשר המגילה כולה נקראת על ידי קורא אחד, נהוג להדגיש את סופי הפרקים במנגינה מיוחדת. חלוקת המגילות בדף זה מוצעת כחלופה לחלוקת הפרקים, והיא מתאימה גם ללימוד עצמי ולקריאה עצמית.

מגילת שיר השירים (117 פסוקים)

קשה מאד לחלק את מגילת שיר השירים לחלקים ברורים על פי תוכנה, ולכן לא נתנו כותרות ליחידות הקריאה. בחלוקה שלנו נסינו שלא לחלק את הקריאות באמצע עניין, ונעזרנו בכך בחלוקת הפרשיות (כל יחידת קריאה מסתיימת בסוף פרשה). ראוי לציין שחלוקת הפרקים גרועה במיוחד במגילת שיר השירים.

- (24) א. "שיר השירים אשר לשלמה..." עד "את האהבה עד שתחפץ" (א/א עד ב/ז).
(21) ב. {ס} "קול דודי הנה זה בא..." עד "וביום שמחת לבו" (ב/ח עד ג/יא).
(17) ג. {ס} "הנך יפה רעיתי..." עד "שתו ושתו ושתו דודים" (ד/א-ה/א).
(25) ד. {ס} "אני ישנה ולבי ער, קול דודי דופק..." עד "אימה פנדגלות" (ה/ב-ו/י).
(30) ה. {ס} "אל גת אגוז ורדתי..." עד "על הרי בשמים" (ו/יא-ח/יד).

מגילת רות (85 פסוקים)

חלוקת הפרשיות (פתוחות וסתומות) נעדרת במגילת רות (מבלד מפרשה פתוחה אחת לפני "תולדות פרץ" בסוף המגילה). אמנם חלוקת המגילה ברורה דיה על פי תוכנה, ובספר זה המחלק את הפרקים קלע לאמת.

- (45) א. חסד בארץ נכריה (א); חסד בקציר שעורים (ב)
(40) ב. בגורן בלילה (ג); גאולה (ד/א-ז); {פ} תולדות פרץ (ד/יח-כב)

מגילת איכה (154 פסוקים)

- א. קינה ראשונה ("איכה יִשְׁבֶּה בְּדָד..."): ירושלים בבדידותה (לפי סדר א-ב, שש צלעות בכל פסוק).
ב. קינה שנייה ("איכה יָעִיב בְּאֶפֶס..."): חרון אף ה' (לפי סדר א-ב, שש צלעות ברוב הפסוקים).
ג. קינה שלישית ("אני הנָּבֵר..."): ייסורי "הגבר", גאולתו ונקמתו (א-ב משולש, שתי צלעות בכל פסוק).
ד. קינה רביעית ("איכה יועם זָהָב..."): מוראות החורבן (לפי סדר א-ב, ארבע צלעות ברוב הפסוקים).
ה. קינה חמישית ("זָכֹר ה' מָה הָיָה לָנוּ..."): סבלות שארית הפליטה ותפילתם (כ"ב פסוקים לא לפי סדר א-ב, שתי צלעות בכל פסוק).

מגילת קהלת (222 פסוקים)

קשה מאד לחלק את מגילת קהלת על פי תוכנה, ובנוסף לכך חלוקת הפרשיות (פתוחות וסתומות) נעדרת ברובה של המגילה. לכן לא נתנו כותרות ליחידות הקריאה, אלא נסינו שלא להתחיל את הקריאות באמצע עניין, וסימנו את הפרשיות המעטות שבמגילה.

- (11/34) 1א. "דברי קהלת בן דוד מלך בירושלם..." עד "עם שִׁיחִיו לְאַחֲרָנָה" (א/א-יא).
(23/34) 2א. {פ} "אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלם..." עד "עם הכָּסִיל" (א/יב-ב/טז).
(32) ב. "וְשִׁנְאַתִּי אֶת הַחַיִּים" עד "בְּמָה שִׁיחִיָּה אֲחֲרִיו" (ב/יז-ג/כב).
"לכל זמן, ועת לכל חפץ תחת השמים": (ג/א).
{ס} "עת ללדת..." עד "ועת שלום" (ג/ב-ח) בצורת שיר {ס}
(33) ג. "ושבתי אני, נאראה את כל העֲשָׂקִים..." עד "וְכָעֵס הָרַבָּה וְחָלְיוֹ נִקְצָף" (ד/א-ה/טז).
(27) ד. "הנה אשר ראיתי אני, טוב אשר יפה לאכול ולשתות..." עד "החֲכָמָה תַּחֲיָה בְּעֲלִיָּה" (ה/יז-ז/יב).
(34) ה. "ראה את מעשה האֱלֹהִים..." עד "לא יוכל לְמַצָּא" (ז/יג-ח/יז).
(38) ו. "כי את כל זה נתתי אל לבי..." עד "וְבַעַל כְּנָפִים (הכנפים) נִגִּיד דָּבָר" (ט-י).
{ס?} "שבתי וראה תחת השמש..." (ט/יא).
(24) ז. "שלח לחמך על פני המים..." עד "אם טוב ואם רע" (יא-יב).

מגילת אסתר (167 פסוקים)

- (45) א. אחשוורוש ונשתי המלכה (א); מרדכי ואסתר המלכה (ב)
(46) ב. גדולת המן (ג); צרת היהודים והחלטת אסתר (ד-ה)
(38) ג. נפילת המן (ו/א-ח/ב); תשועה ליהודים (ח/ג-יד)
(38) ד. גדולת מרדכי, נצחון וקבלה לדורות (ח/טו-ג)

מקורות והערות

א. מקורות כלליים

ב. הערות על ספרים ספציפיים

ג. הערות על תוכנית הקריאה הכללית (החלוקה ל-12 חטיבות)

ד. הערה על תפקידן של הפרשיות הפתוחות והסתומות במקרא (בהכנה)

ה. מבנה העמוד (מידע חשוב להדפסה בשלבי הכנה)

א. מקורות כלליים:

הספר הראשון עברו יצרתי דף הדרכה היה ספר שמואל, הן משום שהיה עלי להכין את תלמידי למבחן בקיאות על כל הספר, והן משום שנתקלתי בפירושו הנפלא של שמעון בר אפרת (סדרת "מקרא לישראל", ירושלים: מאגנס, תשנ"ו). חלוקתו המדויקת של בר אפרת, המחלקת את ספר שמואל ליחידות קריאה טבעיות ומוסיפה כותרות ברורות, היא אשר נתנה לי את הרעיון ליצור סוג כזה של דף חזרה. בדף שלי על ספר שמואל, חלוקת ה"מיקרו" (וכן הכותרות) מבוססת בעיקר על בר אפרת, אף על פי שהכנסתי שינויים רבים. חלוקת ה"מקרו" ליחידות גדולות יותר לקוחה מ"ספרי שמואל" של מ.ז. סגל (ירושלים: קרית ספר, 1987).

בספרים נרטיביים אחרים ניסיתי ליצור כותרות עבור יחידות קטנות דומות לאלה שכתב בר אפרת בספר שמואל, אך אני מודע לכך שהצלחתי באופן חלקי בלבד. כדי לחלק את ספרי הנביאים והכתובים הנוספים ליחידות הגיוניות על פי נושאים, השתמשתי בשלושה סוגי מקורות:

1. ראשית כל התייחסתי לפרשיות הפתוחות והסתומות, כפי שהן מופיעות בכתבי היד החשובים. הסתמכתי רבות (אך לא בלבד) על החלוקה לפרשיות. מצד אחד, לא קבעתי יחידה חדשה כל פעם שקיימת פרשיה פתוחה או סתומה. אך מצד שני, כאשר סימנתי פרק חדש, הוא כמעט תמיד יתאים לפרשה פתוחה או סתומה.

כתבי היד של המקרא מתאימים זה לזה בנושא פרשיות פתוחות וסתומות ברוב מכריע של המקרים. למרות זאת, קיימים מספר הבדלים משמעותיים ביניהם (אף בין כתבי היד במסורת כתבי היד הקרובים לכתר ארם צובה). במקרים נדירים בהם החלוקה שלי מבוססת על חלוקה לפרשיות אשר מופיעה באחד מכתבי היד, אך לא בכולם, ציינתי זאת בסוגריים מרובעים.

בנוסף לכך: בספרים מסויימים (משלי, קהלת, רות והחלק האחרון של ספר יחזקאל) ישנם קטעים ארוכים מאוד ללא חלוקה לפרשיות כלל. במקרים אלה ציינתי את החלוקה לפרשיות בסוגריים במעט המקומות בהן היא אכן קיימת. בספר משלי, ששם בהכרח החלוקה של חלקים גדולים מן הספר היא שרירותית, התבססתי על הפרשיות בכל מקום אפשרי, וציינתי חלוקה זו לאורך כל הספר (בסוגריים מרובעים).

2. שנית, יצרתי את חלוקות ה"מקרו" וה"מיקרו" לפי מפרשי המקרא הגדולים אשר עסקו בחלוקה מדויקת של הספרים, כגון: רלב"ג, אברבנאל, מאירי (על משלי), סעדיה גאון ואחרים.

3. הקבוצה השלישית והאחרונה של מקורותי היא הפירושים ונפוצים בזמננו (כגון: דעת מקרא, הרטום, סגל, תנ"ך לעם, עולם התנ"ך). בדקתי היכן מחלקים פירושים אלה את הספרים, ואלו כותרות הם העניקו ליחידות. מצאתי כי לעיתים קרובות תופיע אותה חלוקה אצל פרשנים שונים משום שהם מסתמכים זה על זה, אך לעיתים קיימות בספריהם תובנות מעניינות לגבי המבנה והסידור של הספרים. אף על פי שעשיתי שימוש אקלקטי בכל המקורות הנ"ל, ההכרעה הסופית לגבי חלוקה וכותרות נעשתה על פי הרשמים שלי בתור קורא במקרא, וכן הוספתי גורמים רבים מדעתי. האחריות לשגיאות מוטלת אך ורק עלי.

ב. הערות על ספרים ספציפיים

יהושע ושופטים: כמו העבודה על ספר שמואל (ראה למעלה), אף העבודה על יהושע ושופטים נעשתה בשלב מוקדם כדי להכין את תלמידי לבחינות הבקאות. השתדלתי שהדפים עבור יהושע ושופטים יהיו ברורים במיוחד, יעילים וקלים לשימוש, משום שאני מניח כי אלה הם ספרי הנ"ך הראשונים אשר אנשים רבים קוראים אותם.

מאחר וכל התחלות קשות, ניסיתי להפוך את הדפים האלה להקדמות פשוטות להבנה לגבי הרעיון שלי לדפי הדרכה לרכישת בקיאות בנ"ך. כל אחד משני הספרים הקצרים האלה מופיע בדף נפרד, ולכן היה די מקום להצליח בכך.

בספר יהושע עשיתי מאמץ מיוחד להציג את הקטע הארוך והקשה של חלוקת הנחלות לשבטים (פרקים יג-יט) בצורה ברורה אשר תקל על קריאת כל הפרשה בשלמותה.

בדף של ספר שופטים נשאר מקום רב, ולכן הוספתי הסבר על המבנה של שירת דבורה. הרעיון הראשוני הגיע מטבלה הנמצאת עולם התנ"ך (כרך שופטים, עמ' 51). אך הכנסתי בטבלה זו שינויים גורפים, ולכן נראה לי כי הטבלה שלי שימושית הרבה יותר.

מלכים: בספר זה הוספתי סמלים כדי שהקורא יוכל, במבט אחד, לזהות את מלכי בית דוד (=מגן דוד) ואת מלכי ישראל (=דגל).

ישעיהו: שד"ל היה לעזר רב במספר נקודות קשות. נבואות הנחמה חולקו ליחידות קריאה יומיות, בהתאם לפרשיות (ראה להלן).

ירמיהו: הנבואות האינדיווידואליות של ירמיהו מחולקות, כפי שהוצע על ידי ר"י אברבנאל, על פי נוסחאות פתיחה. (מאוחר יותר, הלך סגל בעקבות האברבנאל, פרט למקרה אחד). רציתי לאמץ את סיכומיו של אברבנאל לגבי הנבואות האינדיווידואליות, אך הדבר לא היה מעשי, ולכן הכנתי סיכומים כאלה בעצמי (שצריך עדיין לשכלל אותם יותר). חלוקת ה"מקרו" של ירמיהו עם כותרות מן הביטויים המופיעים בפסוק בראשית הספר (א/י), היא שלי.

הסיכומים של הנבואות האינדיווידואליות, בתוספת חלוקת ה"מקרו", גרמו לכך שספר ירמיהו משתרע על פני שני דפי הדרכה. לכן, כדי לקלוט את המבנה של כל הספר במבט אחד, יש להציג את שני דפי ההדרכה זה מול זה.

תרי עשר: היה די "מקום" לחלק את ספר יונה לשניים, אך החלטתי לא לעשות זאת. החלטה זאת גרמה לתוצאה הבאה עבור נחום, חבקוק, צפניה ומלאכי: שלושה מתוך ארבעת הספרים חולקו, כדי להקל על הקריאה בהם. בסופו של דבר, החלטתי לחלק את חבקוק, צפניה ומלאכי. נחום, הספר הקצר והאחיד ביותר מתוך ארבעת הספרים הקצרים, נקרא ביחד כיחידה אחת.

איוב: החומר התחלק בקלות לעשרים ושמונה יום, על בסיס מבנה הספר המחולק ל"מענות" נפרדות. כדי להגיע ל-29 יום היו מספר אפשרויות: א) לחלק את פרקים ט-י (57 פסוקים) לשני חלקים, או לחלק את פרקים לו-לז (57 פסוקים) לשני חלקים. אני בחרתי באפשרות הראשונה כדי להקל על הלימוד בראשית החודש. ב) לא לחבר את פרקים יח-יט, או לא לחבר את פרקים לד-לה. ברור כי הדרך בה נקטתי בדף ההדרכה היא שרירותית לרוב, וניתן לשנות אותה בקלות אם רצונו של הקורא בכך.

משלי: חילקתי את הקריאה ליחידות לקריאה יומית לפי פרשיות פתוחות וסתומות, במידת האפשר, והן מצויינות בדף ההדרכה.

איכה: הכותרות של חמש הקינות לקוחות מדעת מקרא, בשינוי קל אחד. קוהלת: הטקסט אינו חד-משמעי, וקיימים בו מעט מאוד סימנים המצביעים באופן מובהק על חלוקתו. לכן, החלוקה מתבססת בעיקר על הכמות (ראה להלן).

שיר השירים: אף כאן הטקסט אינו חד-משמעי. החלוקה הכמותית ליחידות קריאה יומיות מתאימה לפרשיות.

דניאל: החלוקה של ספר זה מוכתבת פחות או יותר על ידי תוכנו. לפי מיטב ידיעתי, הסמכות המוקדמת יותר אשר הצביעה מפורשות על החלקים השונים של הספר היה הרב סעדיה גאון בפירושו. עזרא ונחמיה: ציטטתי מספר פסוקים המתייחסים לתיארוך ולתוכן בתוך המבנה הכללי, כדי שהמבנה יהיה ברור יותר.

דברי הימים: ניסיתי להעניק לחלקים הגדולים והקטנים כותרות אשר ישקפו את המבנה של הספר ואת מטרותיו (כפי שהבנתי אותם). אף כאשר ישנם פרקים בדברי הימים אשר מקבילים לפרקים במלכים, הכותרות עשויות להיות שונות.

חלוקות שרירותיות: (משלי, קוהלת, שיר השירים, והנחמות בסוף ספר ישעיהו): באופן כללי, עשיתי כמיטב יכולתי לחלק את הספר ולהעניק לו כותרות על פי התוכן, וכן לפי סימנים ארגוניים המופיעים בטקסט עצמו. השתדלתי להתאים את יחידות הקריאה היומיות לסימנים ארגוניים אלה. אך במספר ספרי שירה לא היתה אפשרות להשיג יעד זה, משום ש"סימנים ארגוניים" אלה הם בעלי משמעויות שונות, או שאינם קיימים כלל. במקרים אלה חילקתי את הטקסט ליחידות קריאה יומיות בעיקר לפי הכמות, וציטטתי את הפסוק הראשון של הקטע במקום לתת כותרת עניינית (שכנראה אף תטעה את הקורא).

למרבה המזל, ניתן היה לבחור את נקודת ההתחלה הספציפית במגילת שיר השירים, וכן בנבואות הנחמה שבסוף ספר ישעיהו, על פי הפרשיות הפתוחות והסתומות. פרשיות אלה מצויינות בדפי ההדרכה. במשלי ובקהלת הבעיה היתה חריפה יותר: אף הפרשיות לא יכלו תמיד להדריך אותנו לגבי נקודות התחלה וסיום, כי הן נדירות בחלקים נרחבים של משלי (פרקים י-כד) וכן ברובו של ספר קוהלת. כך, הנקודות בהם הטקסט מחולק הן כמעט לגמרי שרירותיות ומבוססות כמעט לגמרי על כמות (אף על פי שניסיתי להימנע מלהתחיל יחידות חדשות באמצע חוט מחשבה אחד).

תהילים: כל יהודי חייב "להרגיש בבית" בספר תהלים. ספר תהלים במטא את הצד האישי והאנושי של עבודת ה'.

אך, אף פעם לא אהבתי את הרעיון של קריאת כל ספר תהלים בשבוע או אפילו בחודש. נראה לי, כי קריאתם של מזמורים רבים ברצף הוא מרשם בטוח לקריאה מכנית, ואינני מאמין כי ישנו ערך לקריאה מכנית של תהלים (אף על פי שאני מודע לכך שישנם הסוברים כי יש ערך לקריאה כזאת). במקום זאת, אני מעדיף את הרעיון של קריאת מזמור אחד ליום, אשר מאפשר לקורא להרהר בפירוש המילים ובאווירה השוררת במזמור.

הרעיון הבסיסי בטבלת ששת החודשים הוא פשוט: קיימים 150 מזמורים במהדורות המודפסות של תהלים (למרות שחז"ל מנו מזמורים אלה בצורה שונה). ששה חודשים עברים מסתכמים ב-177 יום. לכן ניתן לקרוא מזמור אחד ליום, ולחלק את המזמורים הארוכים יותר.

הקביעה כיצד לחלק את המזמורים הארוכים בצורה הטובה ביותר היה תהליך ארוך וטכני, אשר הצריך ספירה מרובה. באופן כללי, ניסיתי לחלק אותם במקומות שבהם נראה כי ישנה הפסקה, או

במקומות בהם נראה כי מתחיל רעיון חדש. בסופו של דבר החלטתי, לעיתים, לחבר שני מזמורים מאד קצרים, כדי לאפשר לחלק למספר חלקים את המזמורים הארוכים ביותר. ניסיתי ליצור איזון, אך בסופו של דבר, אף כאן, חלק גדול מן החלוקה היא שרירותית. אני אשמח לקבל הצעות לגבי שינויים בחיבור מזמורים יחדיו, או לגבי חלוקתם של המזמורים הארוכים בצורה אחרת.

ג. הערות כלליות על תוכנית הקריאה הכללית (החלוקה ל-12 חטיבות)

התוכנית הכללית, המבוססת על יחידות המחולקות ל-12 החודשים בדפי ההדרכה, היא רק דרך אחת ליצור מערכת קבועה לקריאת הנביאים והכתובים. אני ניסיתי מספר אפשרויות אחרות לפני שהחלטתי על התוכנית הנוכחית, שהיא הגמישה ביותר וההגיונית ביותר לארגון מערכת של לימוד וחזרה (הגמישות שלה היא חלק מן ההגיון שבה). להלן חלק מן השיקולים אשר עמדו לנגד עיני כאשר הגעתי לתוכנית הנוכחית של דפי ההדרכה:

נקודת ההתחלה – נביאים: התחלתי מן העובדה הפשוטה כי כל אחד מספרי הנביאים הוא יחידה מלוכדת, ופחות או יותר כולם באורך שווה. החריגים היחידים הם יהושע ושופטים, אך, למרבה המזל, שני הספרים האלה מתחברים יחדיו בקלות, כדי ליצור יחידה אחת סטנדרטית. התוצאה הישירה היא שבע יחידות ברורות לקריאת ספרי הנביאים, והם: (1) יהושע ושופטים, (2) שמואל, (3) מלכים, (4) ישעיהו, (5) ירמיהו, (6) יחזקאל, (7) תרי עשר¹⁴. עובדה כמותית פשוטה זו היא הסיבה לכך שבדרך כלל מדפיסים את מהדורות "מקראות גדולות" על הנביאים ב-7 כרכים.

כתובים: ספרי הכתובים הם בעייתיים יותר: דברי הימים הוא ספר ארוך מאוד, וכן ספר תהלים הוא הספר הארוך ביותר בכל התנ"ך (וגם לעיתים קרובות קשה לקריאה). מלבד שני ספרים אלה, אשר כל אחד מהם הוא ארוך מכדי להיות יחידה אחת לבד, ישנם ספרים קצרים רבים: חמש מגילות, דניאל, עזרא-נחמיה. משלי הוא ארוך יותר מהם, אך עדיין קצר מדי מכדי להיות יחידה בפני עצמה. איך, אם כן, ניתן לארגן ספרים אלה?

איוב: הספר היחיד ה"קל" בכתובים, מבחינת אורכו ומבנהו, הוא איוב, אשר מתאים באופן אוטומטי ליחידה חודשית ברורה, בדומה לספרי הנביאים. איוב הוא מעט קצר (כמו תרי עשר), אבל מצד שני הלשון שלו היא קשה במיוחד, ולכן היה סביר ליצור יחידות יומיות קצרות יותר. כך איוב הפך בקלות ליחידה המתאימה לקריאה בחודש אחד.

עבור ספרי הכתובים האחרים, התלבטתי בין מספר אפשרויות, כדלהלן: האם ספר תהלים צריך להיות חלק מתוכנית הבקאות הרגילה, או שיש ליצור עבור ספר זה מחזור לימוד נפרד? בסופו של דבר בחרתי באפשרות השניה, משום שמבנו של ספר תהלים שונה לחלוטין מן המבנה של יתר ספרי המקרא, וכן משום שמבנה זה (בערך¹⁵ 150 מזמורים עצמאיים) מתאים מאוד למחזור של 6 חודשי לימוד¹⁶.

מגילות: האם יש צורך לכלול את חמש מגילות בתוכנית הבקאות הרגילה, מאחר והן נקראות במשך השנה במועדים? בסופו של דבר החלטתי לכלול אותן וזאת משני טעמים: (1) אין לחשוב כי הקריאה בציבור פירושה שהאדם קרא ולמד את התוכן ברמה האישית, במיוחד משום שהמגילות הן ארוכות מדי מכדי שתוכלנה להוות כל אחת יחידה יומית אחת. במקום זאת יש לחלק אותן ליחידות קטנות יותר. (2) נכון הדבר כי כל עם ישראל קורא את מגילת אסתר בפורים, ואת מגילת איכה בתשעה באב. אך קהילות רבות (כולל רוב הקהילות בישראל!) אינן קוראות בציבור את שלושת המגילות בשלוש רגלים¹⁷. ואפילו תהיה תועלת בחלוקתן של מגילות אסתר ואיכה למספר יחידות לקריאה יומית. לכן, בסופו של דבר החלטתי לכלול את חמש המגילות בתוכנית, ואף הענקתי להן תשומת לב מיוחדת, בכך שחילקתי את הקשות שבהן ליחידות קצרות יחסית.

אולי יש לצרף את קהלת למשלי, משום ששניהם ספרי חוכמה? בסופו של דבר החלטתי כן לעשות זאת, למרות שמשמעותה של ההחלטה היא הפרדתה של קהלת מן שאר המגילות. קריאתן של קהלת ומשלי כיחידה אחת היא בעלת ערך רעיוני, וכן ספרים אלה מצטרפים יחדיו ליחידה חודשית מבחינת אורכם ורמת הקושי שלהם.

אולי יש לצרף את הספרים המתמקדים בתקופה הפרסית (אסתר, דניאל, עזרא-נחמיה) ליחידה אחת? או אולי יש לצרף את נביאי שיבת ציון (שלושת האחרונים בתרי עשר) לעזרא-נחמיה, וליצור מהם יחידה אחת? אופציות אלה הן אטרקטיביות מאוד מבחינת התוכן וייתכן כי יהיו אנשים אשר ירצו לקרוא

14 תרי עשר הוא הקצר ביותר מבין שבע היחידות של הנביאים, אך משום ש"ספר" זה הוא צרף של 12 ספרים קצרים ושונים – הוא גם קשה יותר לקריאה, ולכן חשבתי שראוי להקדיש קצת יותר זמן לכל ספר קצר. בכל מקרה, ספרי תרי עשר מחולקים באופן טבעי ל-29-30 יום (כפי שנראה בדפי ההדרכה). לכן, אנו מתחילים בשבע יחידות ברורות לקריאת הנביאים.

15 בערך, אך לא בדיוק, משום שהמספר 150 מבוסס על החלוקה לפרקים. למעשה, מספר המזמורים הוא קצת פחות מ-150, משום שנראה כי מספר זוגות של מזמורים היו למעשה מצורפים לאחד (ראה בדף ההדרכה). חז"ל הזכירו קמ"ז מזמורים בספר תהילים.

16 כמו כן ראה לעיל את ההערות לגבי השאלה מדוע יש ללמוד את ספר תהלים במחזור לימוד נפרד.

17 רוב החסידים, הספרדים, והתימנים (בלדים) אינם קוראים שיר השירים בציבור בשבת חול המועד פסח. (אך לעיתים קרובות, קוראים מגילה זו בסוף סדר ליל פסח בבית. כמו כן, ספרדים קוראים את שיר השירים בציבור כל ערב שבת לפני קבלת שבת. אותן עדות אינן קוראות את רות בשבועות (אף כי ייתכן כי יקראו מגילה זו במשך ה"תיקון"), ולחלק מהן אין שום מסורת בכלל הקושרת את מגילת קהלת לחג הסוכות.

אותם בצורה הזאת. בסופו של דבר אני לא חילקתי כך את היחידות החודשיות משום שדרך זו יצרה קשיים לגבי ספרים אחרים. אם מישהו ייצור מחזור קריאה המבוסס על סוגים אלה של צירופים יבורך. אולי יש לצרף את דניאל ועזרא-נחמיה? שניהם ספרים על התקופה הפרסית, ובשניהם יש חלקים בארמית, ומבחינת אורכם הם מתחברים היטב ליחידה של חודש אחד. או אולי יש לצרף את דניאל, שהוא ספר יחסית קצר, עם המגילות, בעוד ספר עזרא יצורף לדברי הימים, שהוא ההמשך הטבעי שלו? בחרתי באפשרות השניה, אך אני מעודד את הלומדים לצרף ספרים בדרך אשר מועילה ללימוד שלהם, ואולי אף לתרום דף הדרכה חדש.

ההחלטה הסופית שלי לגבי הכתובים היתה: איוב - יחידה אחת, משלי וקהלת - יחידה אחת, שאר ארבעת המגילות יחד עם ספר דניאל – יחידה אחת, ודברי הימים ולאחריהם עזרא ונחמיה – יחידה כפולה של חודשיים.¹⁸

התוכנית עליה החלטתי היא די מאוזנת, מעניקה קצת יותר זמן, יחסית, לספרים קצרים, וכן מתאימה למדי לסדר המקובל של ספרי התנ"ך במהדורות המודפסות. אף על פי כן, אני אשמח אם אלה אשר רוצים לשנות תוכנית זו כדי להועיל ללימוד העצמי שלהם, יעשו זאת.

ד. הערה על תפקידן של הפרשיות הפתוחות והסתומות במקרא

(בהכנה)

ה. מבנה העמוד

(מידע חשוב להדפסה – בשלבי הכנה)

דפי ההדרכה לקריאת נביאים וכתובים מוכנים להדפסה על נייר בדפים בגודל A4, גודל הנייר הסטנדרטי במדינת ישראל ובאירופה. השוליים העליונים והתחתונים, וימניים והשאליים, הם כולם 2.5 ס"מ.

גודל הנייר הסטנדרטי בצפון אמריקה, דהיינו "Letter size" הוא קצת יותר עבה וקצת פחות ארוך מה-A4. לכן לא צפויה שום בעייה לגבי השוליים הימניים והשמאליים, אבל תתכן חסרון של שורות אחדות בטקסט, דבר שתלוי בשוליים העליונים והתחתונים. במקרה זה אפשר להקטין קצת את השוליים העליונים והתחתונים (ראה "הגדרת עמוד" בתוך "קובץ" בתוכנת "וורד").

¹⁸ ניסיתי אף לארגן יחידות אשר על פיהן ספרים מסויימים ייקראו בחודשים מסויימים, בעיקר מתוך התבססות על חמש מגילות, אך זנחתי רעיונות אלה. למשל: איכה וירמיהו באב, קהלת ומשלי בתשרי, אסתר ודניאל (וכן עזרא ונחמיה) באדר, ספרי שיבת ציון באייר (יום העצמאות ויום ירושלים) יחד עם רות (לקראת סיון). כמו כן הרהרתי ברעיון של צרופה של מגילת רות ליהושע-שופטים (סיון). אף על פי כן, נראה לי כי הגמישות המתאפשרת מן התוכנית הנוכחית היא הרבה יותר טובה מכל הנסיונות המובאים כאן.